

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2023/24:25

Fredagen den 16 februari

§ 1 Utrikesfrågor

Utrikesminister Tobias Billström

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor
den 22 januari 2024**

Återrapport från informellt ministermöte den 2–3 februari 2024

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor den 19 februari 2024**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan är 9 fredagen den 16 februari, och vi har ordinarie EU-nämndssammanträde. Vi hälsar utrikesminister Tobias Billström med medarbetare varmt välkomna hit denna regniga dag.

Vi går direkt till återrapport från möte i rådet den 22 januari. Finns det något att tillägga muntligen, utrikesministern?

Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Tack så mycket! Det är trevligt att vara här.

EU-nämnden har mottagit skriftlig återrapportering från rådets möte den 22 januari. Jag har inget att tillägga.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Aktuella frågor. Det är en informationspunkt.

Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Rådets nästa möte hålls den 19 februari i Bryssel. På dagordningen står Aktuella frågor samt tre diskussionspunkter: Rysslands aggression mot Ukraina, Situationen i Mellanöstern och Sahel.

Under Aktuella frågor väntas den höga representanten, Josep Borrell, som vanligt ta upp olika ämnen. Även om ståndpunkter om dessa frågor inte ska förankras i riksdagen vill jag säga några ord om vad vi tror kan komma upp.

Då rådet väntas anta slutsatser om Belarus kommer sannolikt utvecklingen i landet att beröras under Aktuella frågor. Diskussionen i rådet infaller veckan innan parlaments- och lokalval äger rum i Belarus. Regimens brutala förtryck mot all form av politiskt deltagande, oberoende medier och civilsamhälle gör att det saknas förutsättningar för att valen ska kunna

betraktas som rättvisa och trovärdiga.

Sverige välkomnar att Belarus väntas tas upp under Aktuella frågor. Inför FAC har jag tagit initiativ till ett gemensamt brev till Josep Borrell från de nordisk-baltiska utrikesministrarna inom EU för att understryka vikten av att Belarus hålls högt på dagordningen och att EU stärker sin politik i flera spår. Stärkt samarbete med likasinnade, inte minst inom Norden och Baltikum samt inom EU, är ett viktigt element i den ambitionshöjning för Belaruspolitiken som jag presenterade i Vilnius i november.

EU bör fördjupa dialogen med de demokratiska krafterna i exil och uppmärksamma situationen för mänskliga rättigheter och politiska fångar. Sverige har här varit en föregångare genom uppdraget till ambassadören för det östliga partnerskapet, Christina Johannesson, att agera som Sveriges representant gentemot de belarusiska demokratiska krafterna i exil.

Det är också viktigt att EU fortsätter att sätta press på Lukasjenkos regim, både för den inhemska repressionen och för stödet till Rysslands aggression mot Ukraina. Sverige driver på för att EU ska anta ytterligare sanktioner mot Belarus. I höstas beslutade regeringen också om ett finansiellt bidrag till den internationella plattformen för ansvarsutkrävande i Belarus, IAPB.

Det är även viktigt att EU tydligt kommunicerar en positiv framtidsvision till det belarusiska folket. Regeringen är pådrivande för att EU ska signalera ett starkt stöd till det belarusiska folket och dess strävan efter demokrati och frihet som en del av den europeiska familjen.

Jag ser fram emot att Sverige i maj kommer att stå värd för en internationell konferens om Belarus där bland annat Svetlana Tichanovskaja kommer att delta.

Dagordningens första diskussionspunkt är Rysslands aggression mot Ukraina. Vi närmar oss tvåårsdagen av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina som har orsakat enormt mänskligt lidande och en fundamentalt förändrad säkerhetssituation i Europa.

Sveriges och EU:s stöd har varit avgörande för Ukrainas överlevnad. Men om vi menar allvar med att vi ska stödja Ukraina så länge som det behövs måste vi vara beredda att göra mer. Regeringen välkomnar det beslut som togs vid Europeiska rådets extra möte den 1 februari om långsiktigt finansiellt stöd till Ukraina om 50 miljarder euro för perioden 2024–2027 genom den så kallade Ukrainafaciliteten. Att Ukraina får långsiktigt och förutsägbart stöd är avgörande för landets möjlighet att försvara sig mot den ryska aggressionen.

Samtidigt är det olyckligt att beslutet drog ut på tiden. Vi får inte ge Ukraina eller Ryssland skäl att tvivla på uthålligheten i vårt stöd. Det är också en viktig signal gentemot internationella partner att EU fortsätter göra mer för att stödja Ukraina.

Regeringen verkar för att rådet ska enas om ett flerårigt kuvert för militärt stöd till Ukraina. Den så kallade Ukraine Assistance Fund, inom den europeiska fredsfaciliteten, syftar till att bland annat finansiera vapen, ammunition och utbildning till Ukrainas försvarsmakt.

Ökade leveranser av ammunition till Ukraina är avgörande för utvecklingen vid fronten. Konkreta åtgärder har vidtagits för att nå målen för EU:s ammunitionsinitiativ, men mer behöver göras. Sverige, Danmark,

Norge och Finland har ingått ett avtal om gemensam upphandling till stöd för Ukraina. Regeringen verkar för att upphandling även ska kunna ske utanför EU, eftersom Ukrainas behov överstiger nuvarande produktionskapacitet.

2023/24:25
16 februari

Regeringen välkomnar också att viktiga steg tagits i processen mot ett ukrainskt EU-medlemskap. I januari startade den så kallade screeningen där kommissionen tillsammans med Ukraina granskar ukrainsk lagstiftning och dess överensstämmelse med EU-lagstiftningen.

Det är angeläget att bibehålla momentum i processen, inte minst genom fortsatt stöd till Ukrainas reformarbete. Samtidigt behöver EU vara redo att så fort som möjligt fatta de beslut som krävs när Ukraina har genomfört de efterfrågade reformerna.

Härnäst ska rådet anta ett förhandlingsramverk som kommissionen nu förbereder.

Rysslands ekonomiska manöverutrymme behöver begränsas ytterligare genom fortsatta sanktioner. Regeringen verkar för att nya sanktioner ska antas med både utökade listningar och ytterligare sektoriella sanktioner. Regeringen stöder kommissionens arbete med att ta fram ett 13:e sanktionspaket för antagande i samband med tvåårsdagen av den fullskaliga invasionen. Samtidigt bör arbetet med att säkerställa genomförandet av redan beslutade sanktioner samt motverka sanktionskringgående stärkas.

Det är välkommet att EU har tagit konkreta steg i frågan om att använda avkastning som finansiella institutioner har erhållit genom att förvalta den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar för att stödja Ukraina. Sverige har som ni vet under lång tid varit drivande i frågan. Regeringen verkar för att en överenskommelse om nästa steg ska nås så snart som möjligt och att avkastning ska tillföras Ukrainafaciliteten i tillägg till de överenskomna 50 miljarderna euro.

Regeringen stöder fortsatt arbetet med Ukrainas fredsplan och deltar som medordförande i arbetsgruppen för kärnsäkerhet. Vi uppmanar EU och dess medlemsstater att aktivt stödja fredsplanen och verka för ökat stöd bland globala partner.

Slutligen vill jag betona vikten av att både Sverige och EU inser att kriget kommer att pågå under en tid framöver och att vi med vårt stöd påverkar dess utgång. Ukraina visar gång på gång på förmågan att framgångsrikt försvara sig, inte minst med framgångarna i Svarta havet den senaste tiden. Men för att Ukraina ska kunna fortsätta försvara sig krävs det att vi tar vårt ansvar och ger det stöd som krävs.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Jag tror att både dagordningspunkt 3, Aktuella frågor och dagordningspunkt 4, Rysslands angrepp mot Ukraina togs upp där. Jag delar därför upp det.

Anf. 6 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):
Herr ordförande! Allt är aktuellt.

Anf. 7 ORDFÖRANDEN:

Så är det absolut. Men det blir olika klubbslag, utrikesministern. Jag ställer alltså först frågan till EU-nämndens ledamöter om någon har någon fråga med anledning av informationen som berörde Belarus.

Anf. 8 ANNA LASSES (C):

Jag har mer av en kommentar.

Det är oerhört bra och viktigt att detta uppmärksammas. Det är också bra att Sverige ligger på. Även stödet till demokratiska krafter är bra.

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Jag tror att Anna Lasses uttryckte vad EU-nämndens ledamöter känner. Det ser jag på nickningarna.

Vi tackar utrikesministern för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4. Har någon av EU-nämndens ledamöter en fråga, synpunkt eller tanke när det gäller detta?

Anf. 10 LINNÉA WICKMAN (S):

Ordförande! Vi socialdemokrater står bakom ståndpunkten. Det är otroligt viktigt att vi fortsätter visa ett brett och unisont stöd från Sveriges riksdag, inte minst utifrån de tecken på trötthet man kanske kan se i vår omvärld i fråga om detta krig. Då är det viktigt att vi åtminstone i riksdagen kan visa att Sverige står upp för Ukraina så länge det krävs.

Precis som nämndes har det ändå hänt lite i positiv riktning sedan vi sist träffades här, inför förra FAC. Man har enats om långsiktig finansiering till Ukraina. Som vi vet var det både nödvändigt och akut att få på plats.

Det finns väl tyvärr fortsatt anledning att oro sig över det som sker i USA. Vi får helt enkelt se om något ytterligare stödpaket till Ukraina kommer att kunna komma på plats därifrån i närtid. Jag tänker att det är viktigt att europeiska ledare fortsätter arbeta hårt med att motverka falska bilder i USA om att stödet till Ukraina inte skulle vara starkt från Europas länder och från EU-länderna.

Som utrikesministern sa har beslut nu fattats för att kunna komma framåt med att använda de immobiliserade ryska tillgångarna. Det är jättevälkommet. Det är väl drygt ett år sedan arbetsgruppen tillsattes, under det svenska ordförandeskapet.

Vi hörde, och det står i ståndpunkten, att regeringen vill verka för att EU så snart som möjligt tar nästa steg. Vad jag förstår handlar det om att kunna nå enighet om hur den här avkastningen ska kunna överföras till Ukraina. Då vill jag fråga vilka utsikter utrikesministern tror att det finns för att kunna nå enighet. Vad är bedömningen i dag om ungefär när i tid man tror att Ukraina kan få ta del av de medlen? Jag tror att vi alla är överens om och förstår vikten av att det är bråttom att se till att det stödet också kommer på plats.

Avslutningsvis har jag en fråga om arbetet med ett nytt sanktionspaket. Det är helt nödvändigt att förhindra kringgående av sanktionerna. Bedömer utrikesministern att det i EU-kretsen finns ett brett stöd för att få på plats sanktioner mot kinesiska företag, turkiska företag plus företag i flera andra länder som vad jag förstår misstänks bidra till sanktionskringgående? Det rapporteras åtminstone om det. Det skulle vara intressant att höra utrikesministern resonera vidare om det.

Anf. 11 ANNA LASSES (C):

Jag håller helt med om det som sas tidigare om den positiva utvecklingen, det som EU faktiskt har enats om.

Jag funderar över om en sak. Det är bra att vi har samarbetet med Danmark och Norge. Finns det möjlighet att inom EU – det behöver egentligen inte vara inom EU:s ramar men åtminstone mellan EU:s stater – på något sätt diskutera och komma överens om att Ukraina skulle kunna gå före när det gäller orderingångar för vapen? Om det skulle vara möjligt känns det väldigt relevant. Det skulle vara intressant att höra om det över huvud taget diskuteras.

Anf. 12 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för föredragningen!

Jag vill låna utrikesministerns inledande ord: Om vi menar allvar med att fullt ut stötta Ukraina måste vi göra mer. Det är den ansatsen jag går in med i mitt medskick till utrikesministern.

Det verkar gå åt rätt håll när det gäller våra ansträngningar för att öka ammunitionstillverkningen. Det här är ett industrikrig. Det är en kapplöpning. Jag vill skicka med utrikesministern att vi måste göra mer. Det vi nu har kommit fram till är bara en spottstyver. Det räcker delvis till att fylla våra egna förråd och vår egna behov.

Jag vet att vi har lite olika ideologiska infallsvinklar när det gäller hur mycket staten ska gå in i verksamheter, äga produktionskapacitet och liknande. Men med den här hälsningen vill jag säga: Vi måste fortsätta hålla trycket. Det här är långt ifrån klart.

Anf. 13 FREDRIK MALM (L):

Tack så mycket för föredragningen!

Min fråga anknyter väldigt mycket till den nyss ställda frågan Markus Selin. EU lovade i mars förra året ett omfattande militärt stöd till Ukraina. Man har väl nått upp till ungefär en fjärdedel av det, eller om det är lite mer nu.

Ryssland och dess allierade har ställt om till krigsekonomi. Det kan inte riktigt diversifierade marknadsekonomier i fria stater göra på samma sätt. Min fråga är lite mer konkret vad man ser framför sig att man kan göra för att höja produktionskapaciteten som nämndes i utrikesministerns föredragning.

Det handlar i förlängningen inte bara om Ukraina. Det finns också andra länder som är utsatta för hot. Det är en generell höjning av produktionen som krävs i Europa.

Anf. 14 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för föredragningen!

Vi i Miljöpartiet välkomnar ståndpunkten. Det finns en väldigt stor enighet i solidariteten om vad som måste göras för Ukraina. Jag skulle däremot vilja göra två medskick, som jag inte tror kommer som någon större överraskning.

Jag läser rubriken Ställa Ryssland till svars. Det nämns bland annat en tribunal för lagföring av aggressionsbrott mot Ukraina. Det är oerhört viktigt. För precis en vecka sedan hade jag ett möte med Ukrainas regering och fick överlämna rekommendationer i en rapport till president Zelenskyj. Vi har i en arbetsgrupp tagit fram rekommendationer om hur det kan gå till. Det har vi gjort på förfrågan av Ukrainas regering, eftersom det är en så pass viktig punkt.

Ukraina kommer att behöva ett internationellt stöd för att erkänna ekocid som en del av krigföringen som Ryssland just nu begår och har begått väldigt metodiskt under två års tid. Det vill jag göra ett medskick om. Jag vill också betona att det inte är en miljöfråga, utan det är verkligen en fråga som handlar om Rysslands krig.

Man attackerar miljön som ett attackmål i sig. Det för med sig väldigt långtgående konsekvenser i och med att vatten förstörs och förgiftas, och matjorden blir obrukbar. Det demoraliserar en hel befolkning. Därför är det väldigt viktigt att ordet ekocid får ett erkännande.

Vi ska vara väldigt tacksamma över att Ukraina tar på sig ett sådant stort ledarskap. Det handlar om att mitt under ett krig kunna lyfta blicken och se till att det aldrig någonsin får hända igen. Detta är någonting där också Sveriges röst kan vara mycket betydelsefull.

Det andra som jag måste nämna är att samtidigt som vi har ett väldigt brett stöd i solidariteten och är väldigt enade från Sveriges riksdag gör det väldigt ont i mig varje gång det kommer ett skepp till Nynäshamn med gasleverans från Ryssland.

Det är en fråga som måste vara högt prioriterad. Det är ett sätt för Sverige att göra något. Det är ett stort problem inom EU, och det fortsätter att finansiera detta fruktansvärda krig.

Där vill jag skicka med att verkligen vända och vrida på alla möjligheter att få stopp på den finansieringen.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Jag ska själv addera en sak. Det gäller frysta ryska tillgångar. Som är väl känt finns där en bred uppslutning från riksdagens ledamöter och partier om att det är viktigt att kunna göra någonting. Det rör på sig hela tiden.

Vi hade en föredragning med finansministern och hennes medarbetare för en tid sedan. Då ställde jag frågan huruvida det krävdes enhällighet eller majoritetsbeslut. Då var svaret att det nog sannolikt var en kombination. Det innebär att det kan komma att krävas enhällighet.

Min fråga är om utrikesministern på något sätt har en idé om det skulle vara möjligt eller om det finns något eller några länder som skulle kunna stoppa den tanke som man nu är inne på i EU om att kunna använda det man kallar övervinster från frysta ryska tillgångar till stöd för Ukraina.

Med det överlämnar jag detta frågebatteri till utrikesminister Billström.

Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr ordförande! Tack så mycket för frågorna!

Vi börjar med Linnéa Wickmans fråga och arbetar oss igenom detta med tillgångarna och behovet av samarbete.

Låt mig börja med att säga följande apropå detta med tröttheten, för jag tycker att det behöver understrykas. Det finns ingen trötthet i EU när det gäller att ge stöd till Ukraina. Det visar varje utrikesministermöte, och det visar varje europeiskt råd. Det finns en kompakt, tydlig och klar enighet minus ett land när det gäller detta. Det är väldigt viktigt att minnas det.

Men det är inte bara där. Det gäller även när man har samtal med länder utanför EU, som till exempel vid det nyligen avslutade EU Indo-Pacific Ministerial Forum, som samlade EU:s utrikesministrar och ministrarna för det pacifiska området för överläggningar i Bryssel.

Det visade sig att det även där finns en väldigt tydlig uppslutning för inte bara Ukraina utan ännu viktigare för den regelbaserade världsordningen. Det beror naturligtvis på att många av staterna i Indo-Pacific-området inser vad en rysk seger i Ukraina skulle innebära för ett annat stort lands ambitioner i området.

Jag känner ändå att även om vi alltid måste arbeta mot globala partner med berättelsen och mottrycket mot det ryska narrativet, som man aldrig får förtröttnas i, finns det inte i sig någon trötthet i diskussionen. Det är viktigt att komma ihåg. Vilka länder som står på Rysslands sida ser man väldigt tydligt i omröstningarna i generalförsamlingen, så de har vi koll på.

Så till frågorna. Det viktiga när det gäller att hantera frågan om avkastningarna är att minnas att Sverige arbetar på flera olika nivåer samtidigt för att motverka kringgåendet av sanktionerna såväl nationellt som när det gäller EU och gentemot partner.

Här har svenska myndigheter och rättsväsendet en viktig uppgift och en viktig roll för att följa upp efterlevnaden av sanktionerna och när så krävs också utreda brott. EU arbetar kontinuerligt för att täppa till kryphålen både genom att öka medvetenheten hos nationella myndigheter och företag och genom att anta nya åtgärder.

Därtill arbetar regeringen aktivt för att framtida sanktionspaket ska inkludera ytterligare åtgärder. Det gäller både åtgärder som är sektoriella och åtgärder som innebär listningar. De är bägge två framtagna för att förhindra kringgåendet av sanktionerna.

Det är regeringens ambition att nästkommande sanktionspaket, det vill säga det trettonde paketet, ska se ut på det viset. Regeringen arbetar också för att det trettonde sanktionspaketet ska antas så fort som möjligt.

Sedan går jag vidare till Anna Lasses fråga om länderna och ammunitionsfrågan. Det är viktigt att komma ihåg att under svensk ledning har vi inom ramen för det som kallas Nordefco inrättat en arbetsgrupp om ammunitionsförsörjning och industrikapacitet. Det kallas för Nordefco plus plus.

Arbetsgruppen ska ses som ett komplement till det arbete som redan görs inom EU och Nato. Det syftar särskilt till att identifiera fortsatta åtgärder för Ukrainastödet, att stärka den nordiska försörjningstryggheten och också, apropå Markus Selins fråga, industribasen. Det är naturligtvis så vi måste se på den här frågan. Arbetet bedrivs således utifrån tre EU-spår samtidigt.

Konkret gäller det hur man ska se på frågan om ammunitionsförsörjningen, som både Fredrik Malm och Markus Selin tog upp. För att se till Ukrainas bästa är det självklart viktigt att vi undersöker alla möjligheter för att så snabbt och flexibelt som möjligt tillhandahålla Ukraina den ammunition som man behöver.

För att nå målet om 1 miljon artillerigranater till Ukraina behöver vi hålla möjligheten öppen också för att göra upphandling utanför EU och inte begränsa detta endast till europeiska varor. Det är en politisk diskussion som förs i EU, och där är den svenska regeringen väldigt tydlig med vad vi tycker och tänker.

Ukraina upplever en allvarlig brist på artilleriammunition. Det kan vi läsa om i medier dagligdags. Den blir allt snabbt värre. Ryssland förses med artilleriammunition från sina globala partner som till exempel Nordkorea vid sidan av den upptrappade nationella produktionen som man

också har satt på högvarv. Vi behöver helt enkelt stödja Ukraina att göra detsamma. Det är det korta och kärnfulla svaret på frågan.

Att vi håller den transatlantiska länken högt i det här avseendet tror jag inte är någon hemlighet för den som följde debatten om utrikesdeklarationen häromdagen i kammaren.

Rebecka Le Moine känner till regeringens ståndpunkt på den här punkten, men jag tänker ändå utveckla den. Vi välkomnar att olika processer pågår på området ansvarsutkrävande för storskalig miljöförstöring. Inom EU har rådet och parlamentet nyligen kommit överens om att stärka EU:s miljöbrottsdirektiv med bestämmelser för den allvarligaste miljöförstörelsen.

Att inrätta brottet ekocid genom ett tillägg i stadgan för Internationella brottmålsdomstolen, det som vi i dagligt tal kallar för Romstadgan, är ett innovativt förslag. Det är en del i en viktig debatt om hur vi ska komma till rätta med storskalig förstörelse av jordens ekosystem.

Att arbeta med att utveckla det folkrättsliga ramverket och regelverket på det här området är ett arbete som samtidigt förutsätter att det finns en bred samsyn för att det ska kunna nå framgång. Men ansvarsutkrävande när det gäller Rysslands aggression mot Ukraina är naturligtvis högprioriterat för regeringen.

Frågan om gasen har varit upp till diskussion några gånger här i nämnden. Den har också varit föremål för debatt i kammaren. En grundläggande princip för sanktionspolitiken är att sanktionerna är som mest effektiva när de har brett internationellt stöd.

Flytande fossilgas köps liksom vanlig fossilgas oftast genom ett så kallat take-or-pay-kontrakt. Det är den konstruktionen man har. Om importören inte tar emot gasen måste den ändå betalas. Konsekvensen av detta blir att exportören kan sälja den en gång till och tjäna dubbelt så mycket pengar på den. Även om den ursprungliga importören vägrar att betala kommer den ryska exportören att tjäna mer på det genom att få betalt två gånger. Det vill vi naturligtvis undvika.

Regeringens ambition och övertygelse är att lagstiftning bäst tas fram tillsammans med Europeiska unionens övriga medlemsstater. Anledningen till det är tämligen enkel. Det är ett problem för hela EU. Det är inte bara ett problem för Sverige, utan det är ett problem som unionen har gemensamt. Vi vill undvika en situation där olika länder i Europa gör på olika sätt.

Svar på Hans Wallmarks fråga om de ryska frysta tillgångarna är att det är väldigt viktigt att vi kan nå en enighet i frågan. Förhandlingar pågår på området. När det gäller det som kom till uttryck i den föredragning som Hans Wallmark tog del av från Finansdepartementets sida kommer det förmodligen att krävas en dualitet i detta för att man ska nå framgång.

Anf. 17 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag tackar för svaren. Jag vill bara ställa frågan igen. Jag uppfattade när det gällde arbetet med trettonde sanktionspaketet och arbetet mot sanktionskringgående att det lades ett stort fokus på arbetet i Sverige för att motverka sanktionskringgående. Men det skulle ändå vara intressant att höra lite djupare resonemang.

Enligt medieuppgifter kan kinesiska och turkiska företag blir föremål för detta, och även andra länder där man misstänker att de bidrar till att göda Putins krigskassa. Jag skulle vilja ställa frågan igen till utrikesministern om han kan utveckla något om detta är något som kan komma ifråga för det kommande sanktionspaketet.

Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Sanktionsfrågorna är prioriterade från regeringens sida, som jag sa. Det paket som nu förbereds innehåller olika delar som kan bidra till att begränsa kringgåendet av sanktionerna.

Det kan exempelvis vara åtgärder som försvårar export av känsliga varor och känsliga komponenter till tredjeland. Den typen av åtgärder är naturligtvis någonting som regeringen välkomnar. Det är i linje med den politik som vi för på området.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Situationen i Mellanöstern. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Dagordningens andra diskussionspunkt är Situationen i Mellanöstern. Det har gått mer än fyra månader sedan Hamas fruktansvärda terroristattack mot Israel den 7 oktober förra året. Kriget som sedan dess pågått i Gaza uppskattas ha lett till att minst 28 000 palestinier, varav mer än hälften kvinnor och barn, har dödats.

Civilbefolkningen i Gaza befinner sig i en extremt utsatt situation, och förhållandena försämras ju längre tid kriget pågår. Mot bakgrund av det katastrofala humanitära läget anser regeringen att ett eldupphör av humanitära skäl är nödvändigt. Ett sådant eldupphör är avgörande för att lindra den katastrofala humanitära situationen och bedöms kunna minska den regionala spänningsnivån och öka förutsättningarna för att kunna återuppta en process för en framförhandlad tvåstatslösning.

Förhandlingar om frigivande av gisslan och om en längre paus i striderna förs de senaste veckorna på initiativ av USA, Qatar och Egypten. Dessa har ännu inte lett fram till en överenskommelse, vilket är beklagligt. Det är angeläget att dessa ansträngningar fortsätter och intensifieras.

Regeringen står upp för Israels rätt att försvara sig mot Hamas. Israels mål att slå ut Hamas militära förmåga är förståeligt. Samtliga gisslan måste frisläppas omedelbart och villkorslöst.

Jag vill understryka att det är regeringens ståndpunkt att Israels rätt att försvara sig måste utövas i enlighet med folkrätten och särskilt den internationella humanitära rätten. Israel måste göra sitt yttersta för att skydda civila. Samtidigt får Hamas inte använda civila som mänskliga sköldar.

Omfattningen av krigföringens konsekvenser för civilbefolkningen, inte minst det mycket stora antalet dödade civila liksom skadorna på sjukhus och skolor i Gaza, väcker allvarliga frågor när det gäller om den internationella humanitära rätten har efterlevts.

Regeringen delar i sammanhanget den mycket djupa oro som ett flertal allierade har uttryckt vad gäller Israels planer på en militär offensiv mot Rafah. Här aktualiseras ansvaret att respektera den humanitära rätten på ett direkt sätt. FN anger att cirka 1 miljon människor befinner sig i Rafah på grund av israeliska uppmaningar att lämna städerna längre norrut. Det finns inte säkra alternativ för civila. Rafah är också av avgörande betydelse för att humanitär hjälp ska kunna föras in i Gaza, och gränsövergången i Rafah är den genom vilken utländska medborgare, inklusive svenskar, kan lämna området om och när de får tillstånd till detta.

I Internationella domstolens beslut av den 26 januari i målet mellan Sydafrika och Israel underströk domstolen att alla parter är bundna av den internationella humanitära rätten. Domstolen har inte fattat beslut i ansvarsfrågan, men de provisoriska åtgärder som meddelades är bindande. Israel ska inom en månad lämna en rapport till domstolen om åtgärder som vidtagits med anledning av domstolens beslut. Det gäller bland annat beslutet om att möjliggöra humanitär hjälp. Regeringen förväntar sig att de provisoriska åtgärderna efterlevs.

Det är, som regeringen konstaterat tidigare, i slutändan en fråga för rättsliga instanser att avgöra om den internationella humanitära rätten har respekterats eller inte. Även Internationella brottmålsdomstolen, ICC, har en pågående undersökning om situationen i Palestina. Jag noterade slutligen att domstolen tydligt uppmanade Hamas att förbehållslöst släppa gisslan. Detta ligger helt i linje med regeringens konsekventa uttalanden.

Regeringen har kontinuerligt tagit upp vikten av humanitärt tillträde till Gaza. Införseln av humanitärt stöd har ökat med tiden, och det är tydligt att mycket mer behöver komma in för att möta behoven i den pågående humanitära krisen. Det råder omfattande brist på förnödenheter, inklusive rent vatten, mat och medicinsk utrustning.

För att öka volymen av humanitärt stöd är det nödvändigt att de omfattande israeliska säkerhetskontrollerna vid gränsen sker snabbare, att fler gränsövergångar utöver Rafah och Kerem Shalom öppnas och att säkerheten för humanitär personal som arbetar med att distribuera stödet till Gaza förbättras. FN har uppmärksammat att säkerhetssamordningen med israeliska myndigheter i samband med att stöd levereras, den så kallade dekonfliktmekanismen, inte fungerat tillfredsställande. Detta är allvarligt och måste åtgärdas. Humanitär personal måste respekteras och skyddas.

För att ytterligare inskräpa behovet av fullt och obehindrat humanitärt tillträde och av att nödhjälp kommer civilbefolkningen till handa har regeringen i form av biståndsministern tagit initiativ inom EU till en gemensam démarche av EU:s ambassadörer till Israel för att lyfta vikten av humanitärt tillträde. Detta är av yttersta vikt, och det är parternas skyldighet under den internationella humanitära rätten.

Risken för regional eskalering till följd av det fortsatta kriget i Gaza förblir betydande. Spänningarna vid Israels norra gräns består, med återkommande slagväxlingar mellan Israel och Hizbollah. Situationen på Västbanken präglas av fortsatt våld, inklusive våld från extremistiska bosättare. Både USA och Storbritannien beslutade nyligen att belägga flera bosättare med inreseförbud och frysning av tillgångar. Det är angeläget att även EU markerar i frågan. Regeringen stöder det arbete som pågår inom EU för att enas om ett förslag om sanktioner mot extremistiska bosättare

på Västbanken. Ett EU-beslut om sanktioner bör fattas så snart som möjligt.

2023/24:25
16 februari

Situationen i Röda havet är oroande. Huthirebellerna har angripit civil sjöfart, vilket nu påverkar den globala världshandeln negativt, med högre priser och längre frakttider. Situationen är extra bekymmersam för länderna i regionen och har också implikationer på den regelbaserade världsordningen. Regeringen stöder ansträngningar för att upprätthålla säkerhet, handel och fri sjöfart i regionen och deltar aktivt i processen för att få den nya militära EU-insatsen under namnet Eunavfor Aspides på plats i Röda havet. Syftet med insatsen är att säkra fri sjöfart genom att patrullera, ledsaga handelsfartyg och skydda fartyg mot attacker till havs. Den 8 februari fattade EU:s medlemsstater ett rådsbeslut om att inrätta insatsen. Ett andra beslut tas vid FAC på måndag.

Det är centralt med fortsatta diplomatiska ansträngningar för att motverka ytterligare eskalering och spridningseffekter i regionen. EU har här en viktig roll att spela i tillägg till det ansvar som regionala aktörer, USA och FN behöver ta. EU behöver också i nära samverkan med inte minst just nämnda aktörer fortsätta att vidta förberedelser för dagen efter kriget i Gaza och för att skapa förutsättningar för en framförhandlad tvåstatslösning på Israel–Palestina-konflikten. Detta är naturligtvis en bredare fråga som bör inkludera ett samlat, demokratiskt och legitimt palestinskt styre för Västbanken och Gaza där Hamas inte har någon plats. Det är välkommet att EU:s utrikestjänst har fått i uppdrag att till utrikesministermötet ta fram förslag och optioner för EU:s GSFP-insatser som kommer att diskuteras vidare i EU:s rådsstruktur under kommande veckor.

Anf. 21 LINNÉA WICKMAN (S):

Ordförande! När det gäller situationen i Gaza har vi kommit till en punkt där vi börjar få slut på ord för att beskriva den oerhörda nöden och det lidande som civilbefolkningen i Gaza utsätts för och som har förvärrats dag för dag. Det är minst 28 000 döda, med betoning på minst, för vi vet inte hur många fler det kan tänkas finnas under rasmassor.

I detta läge måste man kunna säga att krigsföringen har gått över alla gränser och att vi behöver få en omedelbar vapenvila på plats. Vi hör ju också att en svältkatastrof hotar, då striderna fortsätter och nödhjälp inte kommer in i den mån det skulle behövas. Dessutom kommer hot om attacker mot Rafah, som utrikesministern också nämnde.

Jag skulle säga att det är ganska stor skillnad mellan den skriftliga ståndpunkten och det som sägs muntligen. Jag vet att det är det talade ordet som gäller här, men en uppmaning inför framtiden är att mycket av det som utrikesministern säger muntligen med fördel också skulle kunna få finnas med i den skriftliga ståndpunkten.

I olika sammanhang, även här och nu, har utrikesministern som jag uppfattar det uttryckt oro för om den internationella humanitära rätten har följts från Israels sida. Detta hade också med fördel ha kunnat uttryckas tydligare i den skriftliga ståndpunkten. I regeringens skriftliga ståndpunkt fanns det även med kommentarer kring den process som pågår i ICJ och utslaget där. Israel behöver nu kunna visa att man vidtar åtgärder för att humanitär hjälp ska komma in, för att krigets lagar ska följas och för att visa att folkmord inte begås, för att tala klarspråk.

I den svenska ståndpunkten har Hamas ansvar förstås genomgående betonats väldigt tydligt utifrån den fruktansvärda och oförsvarliga terrorattacken den 7 oktober. Det är givetvis viktigt att det står med att vi ställer krav på att gisslan ska släppas omedelbart av Hamas. Detta instämmer vi förstås i. Men när det gäller ansvaret hos Israel, som också är en krigförande part, finns det åtminstone i den skriftliga ståndpunkten enbart en allmän uppmaning som handlar om att den internationella humanitära rätten måste följas. Vår bild är att det trots allt blir ganska svagt; intrycket blir att man inte i tillräckligt hög grad kritiserar Israels krigföring och de konsekvenser som den obestridligen får för Gazas civilbefolkning.

Vi socialdemokrater menar att den svenska ståndpunkten bör innehålla krav på en omedelbar vapenvila som gör att all nödhjälp som behövs kommer in i stor skala. Det är också egentligen den enda vägen för att kunna påbörja någon form av fredsprocess, kunna ta något slags steg mot en tvästatslösning och med detta också kunna få slut på stridigheterna. I den skriftliga ståndpunkten använder man begreppet ”eldupphör av humanitära skäl”. Vår uppfattning är att den vokabulär som ska användas är att vi ställer krav på en omedelbar vapenvila. Det är någonting som vi har anmält en avvikande ståndpunkt om tidigare i EU-nämnden, och det är vi också beredda att göra i dag.

Gällande nödhjälp för att kunna lindra lidandet i Gaza har Josep Borrell i dagarna uttryckt att ett avbrutet stöd till UNRWA skulle leda till en ännu större humanitär katastrof i Gaza och därför bör undvikas. Sverige har som bekant valt att frysa sitt bistånd. Det är egentligen ett annat sätt att hantera frågan än EU:s sätt. I EU väljer man förstås att utreda och gå till botten med de mycket allvarliga anklagelserna mot ett antal UNRWA-anställda. Men samtidigt har man ändå sett till att fortsätta med stödet för att inte kollektivt bestraffa Gazas befolkning under ett brinnande krig. Det finns egentligen ingen annan hjälporganisation som fullt ut kan ersätta UNRWA:s arbete på Gaza.

Nu är det inte det svenska biståndet som vi samråder om här i EU-nämnden i dag; det är väl känt att vi inte anser att regeringen agerar på rätt sätt i det här fallet. Men jag vill fråga utrikesministern om han delar Josep Borrells bedömning att ett fryst bistånd bidrar till att göra den humanitära katastrofen värre eller om han skulle hävda att EU:s utrikeschef har fel i den frågan.

I mitt långa inlägg vill jag också ställa en fråga om sanktioner mot extremistiska bosättare och det bosättarvåld som tilläts fortgå och eskalera på Västbanken i skuggan av kriget i Gaza. Väldigt snabbt lyckades EU få på plats ytterligare sanktioner mot Hamas när kriget startade, och det var väldigt viktigt och bra. Däremot tycks det gå desto långsammare att få på plats sanktioner mot våldsamma bosättare i form av inreseförbud i EU, frysta bankkonton och spärrade tillgångar i utlandet. Som vi vet har USA för en tid sedan kunnat få det här på plats. De kan såklart ha andra möjligheter att göra det utifrån sin lagstiftning. Detta är ändå en fråga där vi uppfattar att regeringen är tydlig och står bakom att få det här på plats i EU. Det är bra, tycker vi. Vi upplever också att det är en fråga där man har lyssnat på och tagit intryck av oss i oppositionen, som har lyft den här frågan tidigare.

Frågan är nu hur vi också ska kunna nå enighet i EU-kretsen, där det rapporteras att Ungern och Tjeckien i alla fall hittills har blockerat det här. Jag vill fråga utrikesministern vilka ansträngningar Sverige nu gör för att bidra till enighet i frågan. Man kan också notera att Frankrike har gått vidare nationellt och infört inreseförbud utan att vänta på att EU-enighet nås.

Avslutningsvis har jag två andra kommentarer om läget i regionen. För det första nämns inte Iran över huvud taget i ståndpunkten, trots att vi vet att landet spelar en mycket stor negativ roll i regionen och i att underblåsa våld och terror och ge stöd till olika terrororganisationer. Det nämndes inte över huvud taget nu. Jag vill därför fråga utrikesministern vilken bedömning han gör av Irans roll i det pågående kriget och om risken för en regional upptrappning.

När det slutligen gäller frågan om EU-insats på Röda havet har vi socialdemokrater haft synpunkter på hur själva processen har gått till i frågan. Men vi står bakom den svenska ståndpunkten i den här delen, och vi motsätter oss inte en EU-insats för att skydda den civila sjöfarten.

Anf. 22 ANNA LASSES (C):

Tack för utrikesministerns information i detta avsnitt!

Precis som Linnéa Wickman har sagt är det en helt annan text som utrikesministern presenterar här muntligen än den vi har fått ut. Det är något annat, och formuleringarna stämmer oftast inte överens. Jag undrar lite grann om vi ska betrakta den utskickade texten som inaktuell och som något som vi bara lägger åt sidan och mer lyssna på den muntliga varianten, som är betydligt mer framåtlutad än den skriftliga är.

Exempelvis finns det en formulering om att regeringen noga följer de internationella förhandlingarna för att nå en överenskommelse om eldupphör. Men när jag hör utrikesministern tala låter det som att Sverige har en betydligt mer aktiv inställning. Är det korrekt uppfattat? Det är min första fråga.

I denna fruktansvärda situation – som sagts tidigare går den inte att beskriva – finns det egentligen bara två fokus som man behöver ha just nu. Det är alla de civila människor som drabbas på bägge sidor och hur vi ska komma till en påbörjan för att nå en tvåstatslösning. Det är det som måste vara fokus.

Jag tycker att det är väldigt positivt att regeringen lyfter att det faktiskt är 28 000 som har strukit med. Siffran är naturligtvis lite osäker, men den rör sig i de trakterna. Man lyfter också att det till stor del är barn och kvinnor det handlar om. Återigen: Det framgår inte av den skrivna texten, men det är väldigt bra att det nämns.

För att återgå till fokuset handlar det om att ansvaret för det som nu sker ligger på både Israel och Hamas. Jag pratar alltså inte om den 7 oktober, och jag pratar inte om det som hände 1948, 1967 eller för 2 000 år sedan utan om det som händer just här och nu.

Jag tycker att det här skulle kunna framgå ytterligare och tydligare. Jag undrar också hur utrikesministern ser på detta. Det handlar då inte om att bara hänvisa till att internationella domstolar ska utreda det här senare, utan jag talar om det läge som råder här och nu. Ansvaret ligger väl ändå på båda dessa parter?

Det blir särskilt viktigt att slå fast när man talar om just tvåstatslösningen. När vi har företrädare för Israels regering som uttalar ett totalt ointresse för att ha en palestinsk stat är det ett lika stort hinder som att krafter i Palestina vill förgöra Israel. Bägge parter har verkligen ett lika stort ansvar för att över huvud taget kunna starta en ny process för att nå en tvåstatslösning.

Detta måste omvärlden trycka på och utkräva detta ansvar. Centerpartiet menar att Sverige verkligen behöver spela en mer aktiv roll i detta. Återigen: Hur ser egentligen utrikesministern på denna ansvarsbörda i nuläget?

När det gäller Röda havet står Centerpartiet absolut bakom ståndpunkten. Vi har inga problem med den i sig. Men den process som har varit, som också tidigare har lyfts fram, vill vi nog faktiskt invända mot, för den har varit väldigt otydlig. På det förra mötet sades det att regeringen skulle komma tillbaka och tydligt förankra detta med riksdagen. Det har nu skett med två annoteringar.

Jag konstaterade, vilket jag då inte visste, att man inte kunde lämna en kommentar utan att det måste vara en avvikande ståndpunkt för att det ska framgå. Därför vill jag nu verkligen understryka detta. Att skicka ut ett skriftligt samråd med endast ett par timmars möjligheter att svara till EU-nämndens ledamöter i den här typen av frågor är inte en tydlig förankring. Vi ifrågasätter tillvägagångssättet.

Självklart ska det gå att fatta snabba beslut, men det måste ske på ett rimligt sätt. Ett samtal, till exempel, hade varit ett rimligare sätt att förfara med tanke på frågans art.

Även den annotering som kom den här veckan var skriftlig. Det är återigen inte optimalt, men i det här fallet var åtminstone tidsramen mer rimlig så att man hann reagera på det som stod. Detta var min kritik.

Anf. 23 DANIEL RIAZAT (V):

Jag håller med de två föregående talarna, både Linnéa Wickman och Anna Lasses, i allt.

Jag får väl vara lite tråkig och säga att jag kanske inte är den som tackar för att en minister i ett demokratiskt land börjar skruva tonen åt rätt håll efter att 30 000 människor har dött i ett krig. Ungefär 15 000 barn har blivit massmördade.

Jag hörde i ett inlägg tidigare, och vi har hört det också innan dess, att man pratar på olika sätt om kriget. När det handlar om palestinska offer pratar man om dem som att de "har bara dött", men när man pratar om de israeliska offren, vilket är lika hemskt, pratar man om att de har "blivit dödade".

Här är det viktigt vilket språkbruk vi har i och med att det finns väldigt tydliga bevis för att den israeliska militären aktivt och medvetet siktar in sig på journalister, barn och kvinnor. Det handlar alltså inte om att det strök med några barn när man skulle göra en attack mot Hamas.

Det finns över huvud taget inte någonting som rättfärdigar den situation som vi ser i Gaza, i Rafah och i andra delar av Palestina i dag. Det ska också sättas i en kontext av 75 års ockupation, vill jag tillägga.

Jag inväntar såklart vad ministern säger och vad han har för svar på de frågor som har ställts här från föregående talare. Men jag kan ändå konstatera att det finns ett problem. Man har ett problem med att utkräva ansvar från Israel. Jag tyckte att Anna Lasses uttryckte det väldigt bra. Vi håller

alla här inne med om att Hamas är ansvariga. Men varför kan vi inte hålla med om att den statsmakt som faktiskt har statsmakten också är ansvarig? Det är en statsmakt som är ansvarig för att 30 000 människor har blivit mördade de senaste månaderna. Hur kommer det sig att det inte kan tydliggöras?

När det gäller bosättningspolitiken är inte heller detta någonting nytt. Det har skett olagliga bosättningar i årtionden, och nu ser vi bara att det blir mer extremt. Det är bra att regeringen börjar tala mer korrekt i denna fråga. Men det är ingenting som jag kan tacka för, utan det är någonting som ska göras.

För att på något sätt komma någonvart från ord till handling behövs någon typ av plan för hur man ska rikta sanktioner. Det är det vi gör med länder som betar sig på det här sättet; Ryssland är ett bra exempel. Där har vi alla varit överens om sanktioner på olika sätt.

Man skulle till exempel kunna prata om ett vapenembargo gentemot Israel. Är det en möjlig väg framåt att Sverige driver frågan om ett vapenembargo gentemot den israeliska statsmakten för att få till ett stopp på dödandet? Det skulle jag vilja veta.

Jag vill också lägga till något när det gäller Röda havet. Återigen pratas det lite olika i ord och i skrift när det gäller vad insatsen ska innebära. För mig och Vänsterpartiet gäller det såklart att respektera rätten för människor att röra sig – navigationsrätten, eller vad den kallas för – och att se till att olika fartyg inte blir attackerade av huthirebeller och andra Iranstödda grupper. Men vi ska inte heller göra så att situationen eskalerar, vilket en militär EU-insats kan innebära.

Jag menar att man fortfarande inte har gått igenom de möjliga konsekvenserna av insatsen. Har man gjort det får ministern jättegärna förklara för mig, för jag har inte sett det någonstans över huvud taget. Vad kommer en EU-insats att innebära mer än att man sätter ordet ”defensivt” före? ”Defensivt” betyder ingenting om det är en militär insats som ändå kommer att leda till att situationen eskalerar. På vilket sätt kommer det att vara defensivt i det här fallet?

Till sist vill jag lägga till två andra saker, varav Linnéa Wickman tog upp en. Det handlar om Iran. Varför finns Iran återigen inte med på dagordningen? Det handlar delvis om det som händer i Iran. Det är fortfarande en brutal diktatur som avrättar, torterar och förföljer människor men som också tar sig rätten att attackera olika länder och människor i olika länder och att begå brott mot internationell rätt. Hur kan det inte finnas med under denna punkt?

Det handlar också om Turkiet. Jag tog upp det här även förra gången. Jag förstår att ministern inte vill ta upp Turkiet och att EU någonstans hade en gemensam plan kring att Sverige skulle bli accepterat som medlem av Nato och att man därför inte fick prata om att Turkiet också massfångslar journalister och oppositionella.

Men nu ser läget lite annorlunda ut, och det är lokalval i Turkiet om drygt en månad. Skulle inte ministern kunna ta fram frågan på samma sätt som man pratade om Belarus nyss? Hur kan vi stötta oppositionen i Turkiet under de lokalval som kommer att hållas om en månad? Eller ska vi fortsätta att blunda för det som händer där på grund av att diktator Erdoğan numera är en vän till den här regeringen och inte en fiende? Det vill jag lägga till.

Jag inväntar alltså ministrarnas svar innan jag säger under vilka punkter jag vill anmäla avvikande ståndpunkt.

Anf. 24 REBECCA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack till utrikesministern för dragningen och till alla föregående talare, som jag tycker har gjort mycket bra inlägg! Jag delar helt föregående talares uttryck. Eftersom jag är sist i skaran kommer jag inte att lägga ut texten mer än nödvändigt, och jag är hyfsat säker på att jag redan nu kan avisera en avvikande ståndpunkt. Miljöpartiet vill att regeringen ska kräva en omedelbar och permanent vapenvila.

Vad gäller frågan om Röda havet menar vi i Miljöpartiet att det inte har varit någon bra förankring, vilket också har framförts tidigare här och även tidigare av Miljöpartiet i det skriftliga samrådet.

Vi tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen har varit så gott som frånvarande när det handlar om att sätta press på Israel och USA för att få till stånd en vapenvila i Gaza men är mycket snabb när det gäller att ingå i en militär insats så fort ekonomiska intressen hotas.

Anf. 25 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Tack så mycket för frågorna! Jag skulle vilja inleda med att säga att bidraget till UNRWA från svensk sida inte är föremål för överväganden på FAC. Sida har fattat beslut om att avvakta med en planerad utbetalning till UNRWA, men samtidigt ökar också Sida stödet till andra humanitära organisationer i Gaza och i regionen. Det är ett välkommet beslut eftersom den humanitära responsen i Gaza nu är mer angelägen än någonsin.

När det gäller den kommenterade dagordningen vill jag citera ur den, för jag tycker att regeringen har varit väldigt tydlig med vad vi tycker i de här frågorna. Det står så här på s. 4: ”Regeringen ser med allt större oro på antalet civila som dödas och skadas, och den katastrofala humanitära situationen som råder i Gaza. Den internationella humanitära rätten måste upprätthållas, inklusive parternas ansvar att skydda civila och civil infrastruktur. Regeringen upprepar sitt krav på att alla kvarvarande personer i gisslan omedelbart och villkorslöst friges.

Regeringen vill se ett eldupphör av humanitära skäl. Ett omedelbart, säkert, fullt och obehindrat humanitärt tillträde behöver komma tillstånd, för att möjliggöra att mat, vatten, mediciner och andra livsnödvändiga förnödenheter når civilbefolkningen i Gaza. Regeringen följer noga de internationella förhandlingarna för att nå en överenskommelse om eldupphör.”

Jag tycker att det är tämligen klart i den kommenterade dagordningen vad regeringen tycker och tänker. Naturligtvis kan inte den kommenterade dagordningen vara lika lång som det jag säger här i nämnden, för då övergår den från att vara en kommenterad dagordning till att bli någonting som kanske snarare påminner om en utrikesdeklaration eller motsvarande. Man måste vara fokuserad och koncentrerad, annars sväller dagordningarna okontrollerat.

Linnéa Wickman ställde en fråga om sanktionerna mot våldsamma bosättare, vad regeringen tycker om ett sådant förslag och hur vi verkar för att genomföra det. Olika former av våldshandlingar av extremistiska bosättare på palestinska områden är ett stort och växande problem. Det har

också regeringen under lång tid påtalat och kommenterat. Även EU har under lång tid påtalat detta för Israel.

Israels regering har visserligen tagit avstånd från bosättnarvåldet och sagt att man kommer att agera, men effektiva åtgärder mot bosättnarvåldet har inte vidtagits. Därför pågår en diskussion om möjligheten att vidta EU-åtgärder mot extremistiska bosättare. USA och UK har redan fattat sådana beslut, och regeringen stöder detta arbete.

När det gäller Iran har landet upprepade gånger uttalat sitt stöd för Hamas. Man har hyllat det brutala våldet under terrorattackerna den 7 oktober. Samtidigt noterar vi, liksom även USA har gjort, att det inte finns några bevis för en direkt iransk inblandning i attackerna. Sverige hyser dock naturligtvis inga illusioner om Irans roll. Iran har ett stort inflytande i regionen genom stödet till organisationer som Hamas och Hizbollah och andra aktörer. Iran har därmed ett stort ansvar för den negativa utvecklingen och också en skyldighet att bidra till att förhindra en upptrappning som skulle kunna leda till en storskalig konflikt.

Anna Lasses ställde frågor om regeringens aktivitet för att bidra till att skapa fred i regionen. Jag har själv deltagit i möten kring detta. Bland annat kallades det några dagar före jul till ett möte i Oslo mellan de nordiska staterna, Beneluxländerna och Arabförbundet där jag deltog. Det var ett bra möte, och vi avvaktar uppföljningen av det. Det krävs naturligtvis fler aktörer vid bordet, inte minst USA. Därför är det också välkommet att den höga representanten arbetar för amerikansk närvaro vid ett kommande FAC.

Apropå kritiken mot den kommenterade dagordningen vill jag även i mitt svar till Anna Lasses understryka att den inte kan bli för lång, för då blir det nog ohanterligt för alla parter.

När det gäller frågan om att freda civila och att arbeta för en tvåstatslösning utgör detta en grundbult i regeringens Mellanösternpolitik. Det är tydligt uttryckt i den utrikesdeklaration som jag läste upp i kammaren för bara några dagar sedan. Jag har också, apropå de åsikter som framförts från den israeliska regeringens sida, publikt kritiserat premiärminister Netanyahu, senast i januari i *Ekots lördagsintervju*, och sagt att ingen har rätt att avfärda tvåstatslösningen. Den har ett brett stöd i världssamfundet och har varit föremål för omfattande och upprepade resolutionsbeslut i FN:s generalförsamling vilka naturligtvis regeringen står bakom. Det finns ingen annan lösning på konflikten mellan Israel och Palestina än en tvåstatslösning.

Sedan kom synpunkter på den tekniska hanteringen av beslutet om insatsen. EU:s beslutsprocess när det gäller unionens krishanteringsinsatser kan ju variera lite. I det här fallet fattar rådet ett inrättandebeslut, ett lanseringsbeslut och även ett beslut om operationsplan för insatsen. Det senare beslutet skickades till EU-nämnden i går för avstämning till i eftermiddag. Detta har kabinetssekreteraren informerat utrikesutskottet om vid det möte som hölls i går.

Både beslutet om att inrätta insatsen och beslutet om att lansera insatsen har gått som beslutspunkter i Coreper, alltså som I-punkter, och i rådet som A-punkter. Det är då praxis att ett skriftligt samråd sker med EU-nämnden i stället för ett muntligt. Ett muntligt samråd hade skett om frågorna skulle ha behandlats som diskussionspunkter i rådet. Detta följer alltså en väl etablerad praxis och är ingenting unikt för den här situationen.

2023/24:25
16 februari

Jag tittar på EU-nämndens kansli för att få stöd för den här processordningen.

Sedan kom det några synpunkter från Daniel Riazat. Först gällde det vapenexport till Israel. Sverige har en restriktiv syn på export av krigsmateriel till Israel. I praktiken har inga tillstånd för detta lämnats sedan 1950-talet – det är långt tillbaka – med undantag för följdleveranser av sådan materiel som inte ansågs vara krigsmateriel vid den ursprungliga affären. Det är Inspektionen för strategiska produkter som är behörig tillstånds- och tillsynsmyndighet, och ISP gör en helhetsbedömning i varje enskilt ärende.

När det gäller vilken typ av EU-insatser som kan genomföras i Röda havet är det alltså en marin militär EU-insats vi pratar om. Insatsens strategiska mål kommer att vara att säkra den fria sjöfarten i nära samarbete med likasinnade aktörer. Insatsens uppdrag ska innebära att patrullera, ledsaga handelsfartyg och skydda fartyg mot attacker till havs. Uppdraget att skydda fartyg mot attacker är dock begränsat till söder om Muskat och omfattar alltså inte Hormuzundet och Persiska viken, med hänsyn till Iran och eventuella problem med en eskalering.

Det handlar om en defensiv insats. Det defensiva i sammanhanget kan man utläsa av mandatet, där det tydligt framgår att insatsen inte får agera mot mål på land.

När det gäller Turkiet är det som sagt inte föremål för FAC-behandling, och Iran har jag redan nyss berört i mitt svar till Linnéa Wickman.

Anf. 26 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tackar för svaren. Jag har två ytterligare frågor till ministern.

Irans kopplingar till Hamas nämndes tidigare. De är väl kända, även om det som ministern sa inte finns bevis för att det funnits någon typ av kopplingar just vid det här tillfället. När det gäller Turkiets kopplingar till Hamas skulle jag jättegärna bara vilja veta hur den svenske utrikesministern ser på att diktatorn Erdoğan vid ett flertal tillfällen har uttryckt ett helhjärtat stöd för Hamas. Sverige och EU har ju närmat sig denna diktatur väldigt snabbt, så hur ser man på detta med tanke på situationen?

Utrikesministern tar också upp de så kallade defensiva militära insatser som vad jag förstår i princip skulle innebära att eskortera fartyg för att de ska kunna ta sig fram utan problem. Skulle det också gälla fartyg på väg till, säg, Gaza för att leverera mat och förnödenheter? Har regeringen drivit den frågan?

Om det går så här snabbt att fatta beslut om denna typ av insatser skulle ju den svenska regeringen också inom EU kunna ta initiativ till en insats där Sverige är med och eskorterar fartyg till Gaza och ser till att den israeliska staten inte attackerar dem. Det vet vi nämligen att man har gjort. Man har attackerat fartyg till havs som har kommit med förnödenheter sedan flera decennier tillbaka. Detta är inte första gången. Människor har dödats på internationellt vatten när de har varit på väg till Gaza med förnödenheter. Skulle regeringen ställa sig positiv till detta eller kunna driva fram detta?

Anf. 27 ANNA LASSES (C):

Jag funderar fram och tillbaka här. Jag förstår att det behöver vara mer kortfattat än en lång utrikesdeklaration; det gör jag verkligen. Samtidigt

får det inte bli så kort att det blir otydligt. Det är kanske den upplevelsen man får när man läser detta. Visst, absolut, man kan göra en väldigt snäll läsning av ”inklusive parternas ansvar att skydda civila och civil infrastruktur”, men jag tycker nog ändå att det kunde förtydligas ännu mer.

Det har att göra med vad som står innan. Där har man verkligen pratat om Hamas ansvar – med rätta! Men det är ändå situationen just nu som det behöver fokuseras på.

Likadant är det när det gäller detta med tvåstatslösning. Det står liksom lite lite: ”För att en sådan lösning ska kunna komma till stånd krävs ett samlat, demokratiskt och legitimt palestinskt ledarskap.” Det är helt korrekt. Det håller jag också med om. Men det behövs framför allt också en vilja hos bägge parter, både Israel och Palestina, att faktiskt uppnå detta. Sedan behöver Palestina naturligtvis stöd för att kunna uppnå detta legitima och demokratiska palestinska ledarskap i det kaos som nu råder.

Även om jag hör vad utrikesministern säger och på ett sätt naturligtvis litar på det gör ändå den här lite otydliga texten att jag vill anmäla en avvikande ståndpunkt i enlighet med detta: Det måste tydligare framgå att ansvaret för det som sker i detta nu vilar på bägge parter, Israel och Hamas, samt att det är viktigt att slå fast att målet om en tvåstatslösning kräver att såväl Israel som Palestina tar sitt ansvar. Underförstått i detta är att Hamas är en terrororganisation och absolut inte en part i en tvåstatslösning.

Anf. 28 LINNÉA WICKMAN (S):

Utmaningen med arbetet här i EU-nämnden är väl att utgå från både den kommenterade dagordning som vi fått ut och det vi hör utrikesministern säga muntligen och sedan försöka föra ihop detta till en helhet.

Vi socialdemokrater vill nog ändå hävda att man kan uttrycka sig skarpare och tydligare i vissa delar utan att texten riskerar att svälla. Det gäller till exempel frågan om omedelbar vapenvila, där jag uppfattade att det finns olika uppfattningar om hur vi ska uttrycka oss. I den delen står vi fast vid en avvikande ståndpunkt.

Sedan uppfattade jag inte att utrikesministern svarade särskilt tydligt på min fråga om han delar Josep Borrells uppfattning att ett fryst eller stoppat – man kan använda vilket ord man vill – bistånd till UNRWA gör den humanitära situationen än värre i Gaza eftersom det inte finns någon annan biståndsaktör som har den infrastruktur på plats i Gaza som just UNRWA har. Vår bild är att Sverige borde stötta Borrell i den uppfattningen.

Jag förstår att det inte är svenskt bistånd och den diskussionen som är uppe för samråd, vilket jag också sa i mitt första inlägg.

Anf. 29 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Jag tackar för den nya frågeomgången.

Låt mig börja med Daniel Riazat. Syftet med insatsen är att eskortera *alla* fartyg i operationsområdet, det vill säga Röda havet med de avgränsningar som finns i mandatet. Det inkluderar till exempel fartyg på väg till Akaba i Jordanien, en hamn som används av World Food Programme. Svaret på frågan är att detta synsätt väl ryms i mandatet. Det är all civil sjöfart vi pratar om.

Hamas är klassade som terrororganisation av EU. De är klassade som terrororganisation av USA. Jag vill inte recensera enskilda uttalanden av andra länders presidenter när det gäller detta; det har jag sagt tidigare.

Jag har respekt för Anna Lasses engagemang. Jag kan skriva under på vartenda ord som Anna Lasses precis läste upp. Det finns ingenting i detta som avviker från regeringens ståndpunkt. Det är Anna Lasses rätt att reservera sig, men jag ser ingenting i detta som står i motsatsförhållande till vad jag har redogjort för inför nämnden som regeringens ståndpunkt.

Jag vänder mig sedan till Linnéa Wickman. Den mycket svåra humanitära situationen i Gaza påkallar ett omedelbart eldupphör av humanitära skäl. Det är regeringens ståndpunkt, det vill säga ett omedelbart eldupphör av humanitära skäl. Även där är det naturligtvis upp till Socialdemokraterna att värdera detta. Det har jag inga synpunkter på. Men det är så vi ser på det.

När det slutligen gäller UNRWA står UNRWA för en stor och viktig del av den humanitära responsen i Gaza. Situationen i området är sådan att det är svårt att tänka sig att någon annan organisation skulle kunna göra samma insatser just nu. UNRWA spelar också en viktig roll för den regionala stabiliteten.

Samtidigt är de anklagelser som riktas mot några av UNRWA:s anställda mycket allvarliga, och det är angeläget att FN och givarsamfundet arbetar för att säkerställa att andra etablerade humanitära organisationer har förmåga att utöka sina insatser, inte minst under den tid som utredningen mot UNRWA-anställda fortgår. Det är synsättet.

Anf. 30 ANNA LASSES (C):

Nu fick jag det där tydliga svaret som jag ville ha. Med tanke på den markering utrikesministern gjorde genom att säga att han verkligen står bakom precis de ord som jag sa behöver vi absolut inte anmäla någon avvikande ståndpunkt. I så fall är det bara en notering eller vad det nu kallas för.

Anf. 31 ORDFÖRANDEN:

Det står i protokollet som blir offentligt om två veckor. Då upptäcker vi att utrikesministern och Anna Lasses står bakom samma ”avvikande ståndpunkt”, i någon mening – fast då är den inte avvikande utan pågående.

Anf. 32 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag tackar utrikesministern för de fortsatta svaren. Socialdemokraterna tycker att det är skarpare, tydligare och kortare att använda sig av vokabulären ”omedelbar vapenvila”, så i den delen kommer vi att anmäla en avvikande ståndpunkt.

Jag tycker inte heller att regeringen uttrycker sig tillräckligt tydligt kring frågan om att stå bakom Josep Borrell angående fortsatt stöd till UNRWA, så i den delen är vi också beredda att anmäla en avvikande ståndpunkt.

Jag stannar där, efter en väldigt lång diskussion.

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Jag har hitintills uppfattat en avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna om omedelbar vapenvila och om stöd för Borrells uppfattning om UNRWA.

Jag har också uppfattat att Miljöpartiet har en avvikande ståndpunkt vad gäller omedelbar och permanent vapenvila.

Jag har inte riktigt uppfattat vad Daniel Riazat vill.

Anf. 34 DANIEL RIAZAT (V):

Nu är det många begrepp att reda ut.

Jag tackar också ministern för svaren.

Vänsterpartiet kommer att anmäla en gemensam avvikande ståndpunkt med Miljöpartiet. Den liknar, om jag uppfattar det rätt, den förra avvikande ståndpunkten – alltså från när ärendet behandlades senast. Då hade vi en liknande avvikande ståndpunkt.

Jag vill också lägga till frågan om vapenembargo. Vi kommer att driva den framöver. Med tanke på att regeringen redan har lagt till ett ord kring vapenvila och säger ”omedelbar” kanske vi får igenom även detta om en månad. Jag kommer i alla fall att följa upp den frågan.

När det gäller Röda havet minns jag inte om Rebecka Le Moine anmälde någon avvikande ståndpunkt eller inte, men Vänsterpartiet vill i alla fall anmäla en avvikande ståndpunkt när det kommer till den militära insatsen i Röda havet. Vi anser inte att den kommer att leda till det som man menar är syftet, det vill säga att skydda olika fartyg och rätten till fri sjöfart. Vi tror att det här kan leda till en större eskalering, och därför anmäler vi en avvikande ståndpunkt.

Anf. 35 ORDFÖRANDEN:

Jag uppfattar likalydande avvikande ståndpunkter från Miljöpartiet och Vänsterpartiet om omedelbar, permanent vapenvila och att man även upprepar det man sa vid det förra EU-nämndssammanträdet när denna fråga hanterades.

Vänsterpartiet har också en avvikande ståndpunkt när det gäller EU:s insats i Röda havet, men jag uppfattade att den inte gäller vapenembargo eftersom det inte var föremål för diskussion.

Jag vet inte om Rebecka Le Moine och Miljöpartiet står bakom detta med EU och Röda havet.

Anf. 36 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Vi har anmält en avvikande ståndpunkt i det skriftliga samrådet, som jag i så fall skulle vilja hänvisa till även nu. Där riktas kritik mot processen. Vi menar att det här inte är tillräckligt analyserat. Vi skulle gärna vilja se en konsekvensanalys av vad det innebär.

Anf. 37 ORDFÖRANDEN:

Om jag kommer ihåg rätt från den skriftliga processen hade Vänsterpartiet och Miljöpartiet likalydande inspel där. Jag tror att Vänsterpartiet hänvisade till Miljöpartiet eller om det var tvärtom. Jag uppfattar att ni har likalydande avvikande ståndpunkter också i den delen.

Har utrikesministern något att tillägga?

Anf. 38 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):
Nej, herr ordförande.

Anf. 39 ORDFÖRANDEN:

Utmärkt!

Jag konstaterar att det finns en avvikande standpunkt anmäld från Socialdemokraterna om omedelbar vapenvila samt att man stöder Borrells uppfattning om UNRWA.

Det finns likalydande avvikande standpunkter från Miljöpartiet och Vänsterpartiet om omedelbar och permanent vapenvila, återupprepade från förra EU-nämndssammanträdet, samt likalydande om EU:s insats i Röda havet i enlighet med den avvikande standpunkten i samband med annotering.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går över till dagordningspunkt 6, Sahel. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 40 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Dagordningens tredje diskussionspunkt är situationen i Sahel. Rådet väntas diskutera hur EU:s engagemang i Sahel ska utformas framöver.

Utvecklingen i Sahel fortsätter att gå i negativ riktning. I december följde Burkina Faso och Niger Malis exempel och aviserade att de skulle lämna det regionala säkerhetssamarbetet G5 Sahel. Den 28 januari meddelade samma tre länder att de även lämnar den regionala samarbetsorganisationen Ecowas.

I Mali fortgår oroligheterna. Den 26 januari upphävde den maliska militärjuntan fredsavtalet mellan staten och rebellgrupperna i norra delen av landet.

Ryssland är fortfarande närvarande i regionen. Det finns uppgifter om att uppemot 300 ryska soldater tillhörande den nybildade Africa Corps utbildats och utplacerats i Burkina Faso.

För att möta dessa utmaningar är det av stor vikt att EU fortsatt är engagerat, inte minst för att tillvarata EU:s kärnintressen – däribland att motverka terrorism, organiserad brottslighet och irreguljär migration.

Ett starkt EU-engagemang i Sahel är också av vikt för att motverka Rysslands negativa och destabiliserande inflytande i regionen. Samtidigt måste EU:s engagemang anpassas till utvecklingen i regionen. Regeringen ställer sig mycket skeptisk till förslag om säkerhetsstöd till länder där militären, i vissa fall stödd av rysk personal, begår grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

EU:s engagemang i Sahel bör bygga på konstruktiva partnerskap. EU bör därför överväga stängning av militära och civila krishanteringsinsatser i kontexter där de motarbetas och inte kan genomföra en meningsfull verksamhet. Regeringen anser det därför nödvändigt att EU:s militära utbildningsinsats i Mali, EUTM Mali, stängs. Stöd som förmedlas via den europeiska fredsfaciliteten till Niger och det numera upplösta G5 Sahel bör också avslutas. Regeringen ställer sig positiv till att stödet omfördelas i regionen.

EU:s utvecklingsbistånd till Burkina Faso, Mali och Niger bör riktas mot att stärka lokalbefolkningar och civilsamhälle och hantera grund-

orsakerna till instabilitet. Särskilda ansträngningar krävs också för att bemöta den mycket allvarliga humanitära situationen i regionen. Regionalt samarbete är centralt för långsiktig stabilitet i Sahel, och EU bör därför fortsätta stödja Ecowas i syfte att bygga lokalt ägarskap för att hantera regionens utmaningar.

Regeringen anser också att FN:s kontor för Västafrika och Sahel bör få en mer framträdande roll i det regionala samarbetet. Ytterligare EU-stöd inklusive säkerhetsstöd bör villkoras mot positiva reformer inom prioriterade områden såsom mänskliga rättigheter, demokrati och migration. EU:s stöd ska inte bidra till att gynna militärjuntor.

Anf. 41 LINNÉA WICKMAN (S):

Här framgår det, i alla fall av den skriftliga ståndpunkten där det verkligen betonas, att regeringen vill se ett enigt, sammanhållet och långsiktigt EU-agerande i Sahel. Vi instämmer förstås i att det handlar om att värna olika typer av kärnintressen som EU och Sverige har.

När det gäller biståndsdelen är det jätterimligt att fokus bör vara på stöd till lokalbefolkningen och civilsamhället. Det är förstås de goda krafterna som vi behöver stötta. De verkar i en mycket, mycket svår miljö. Vi behöver stötta dem för att de ska kunna göra någon form av demokratiska framsteg och upprätthålla någon form av respekt för mänskliga rättigheter och internationell rätt.

Som nämndes och som vi alla vet finns det inte minst ryska krafter på plats, för den delen även tidigare Wagnersoldater, som bidrar till att underminera mänskliga rättigheter och upprätthålla stöd till olika militärjuntor.

I grunden står vi bakom ståndpunkten, men jag vill ändå ställa en fråga. På ett sätt går det inte riktigt ihop att Sverige under året har aviserat att svenskt utvecklingsbistånd till exempelvis Mali och Burkina Faso ska avslutas. Det är ju ett bistånd som stärker civilsamhället, ökar möjligheten till fria medier och yttrandefrihet, bidrar till att minska det demokratiska underskottet och stärker kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt.

Det blir tydligt att vi å ena sidan ställer oss bakom en handlingslinje i EU där vi har betonat långsiktigt stöd till civilsamhällets aktörer, å andra sidan egentligen inte bidrar i vårt eget bilaterala utvecklingsbistånd. Då riskerar vi ju också att bidra till ökat inflytande för Ryssland, Kina och andra aktörer som inte har något intresse av en demokratisk utveckling i det här området.

Jag vill fråga utrikesministern om detta och höra ett resonemang kring att vi i Sverige avslutar vårt utvecklingsbistånd. Med vilken trovärdighet bidrar vi då till att stärka EU:s engagemang i de enda krafter som kan ha någon roll när det gäller att bidra till stabilitet och framsteg i den här regionen?

Anf. 42 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Som jag nämnde i mitt anförande anser regeringen att EU:s utvecklingsbistånd till länderna i Sahel ska riktas till att stärka lokalbefolkningarna och civilsamhället och hantera grundorsakerna till instabilitet. Dock har det visat sig svårt att bedriva långsiktigt utvecklingssamarbete givet säkerhetsläget och när det dessutom finns svårigheter att få tillträde.

För att möta och bemöta den mycket allvarliga humanitära situationen i regionen, som också försämrats efter militärjuntornas övertagande i flera av länderna, lägger Sverige och EU stort fokus på att leverera humanitärt stöd.

Det svåra säkerhetsläget i Mali och Burkina Faso gör det svårt att bedriva långsiktigt bilateralt utvecklingssamarbete i dessa länder. Det är en av anledningarna till att regeringen genomför en översyn av Sveriges bilaterala biståndsstrategier, där bland annat det bilaterala biståndet till Burkina Faso och Mali avvecklas. En stor del av det svenska biståndet till Burkina Faso bedrivs i områden dit vi inte längre har tillträde, så ambassadens möjlighet att följa upp verksamheten har successivt försvårats. Det har också blivit dyrare.

FN:s fredsinsats i Mali, Minusma, har avvecklats på begäran av landets styrande militärjunta vilket lett till försämrat säkerhetsläge i hela Sahel. Därtill styrs både Mali och Burkina Faso numera av militärjuntor.

Regionalt samarbete är centralt för långsiktig stabilitet i Sahel. Därför anser regeringen att EU bör fortsätta stödja Ecowas i syfte att bygga lokalt ägarskap för att hantera regionens utmaningar. Ytterligare stöd inklusive säkerhetsstöd bör som sagt villkoras inom prioriterade områden som demokrati, mänskliga rättigheter och migration. Det skapar i sin tur grund för social och ekonomisk utveckling, men EU:s stöd ska inte bidra till att gynna militärjuntor. Det gläder mig att vi verkar vara överens på den punkten.

Anf. 43 ORDFÖRANDEN:

Jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkt 7 är Övriga frågor. Finns det några sådana?

Anf. 44 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Ja, i anslutning till FAC anordnas en informell frukost med generaldirektören för det internationella atomenergiorganet, IAEA.

Anf. 45 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen och tackar utrikesministern med medarbetare för deltagandet i dagens EU-nämndssammanträde.

Anf. 46 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Tack för det, ordförande! Jag önskar nämndens ledamöter, ersättare och tjänstemän en trevlig helg.

Anf. 47 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Jessika Roswall och hennes medarbetare varmt
välkomna.

Vi börjar med återrapport från mötet i rådet den 29 januari. Finns det
något att muntligen lägga till det skriftliga?

Anf. 48 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Nej, det gör det inte. Jag svarar dock såklart gärna på
frågor.

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor, och vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Förberedelser inför Europeiska
rådets möte den 21–22 mars 2024: Utkast till kommenterad dagordning.
Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 50 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Den 21–22 mars träffas stats- och regeringscheferna. Vid allmänna
rådets möte på måndag kommer ett utkast till anoterad dagordning inför
Europeiska rådet att behandlas. Nämnden har tagit del av dagordningen,
och regeringen kan stödja dagordningen.

Vad gäller diskussionen i substans återkommer jag vid nästa samråd
med EU-nämnden den 15 mars. Låt mig bara säga någonting kort i dag.

För regeringen är det, som ni vet, viktigt att Europeiska rådet fortsätter
att hålla Ukraina högt på dagordningen och att EU fortsätter att stödja
Ukraina politiskt, militärt, humanitärt och ekonomiskt. Tvåårsdagen av
den fullskaliga ryska invasionen av Ukraina gör det bara ännu mer
angeläget. Det var avgörande att ledarna kunde enas om Ukrainafaciliteten
vid det extrainsatta Europeiska rådet den 1 februari och om steg i Ukrainas
EU-närmande vid mötet dessförinnan.

Ukrainas behov är dock större än så. Regeringen ser därför fram emot
att EU så fort som möjligt kommer vidare i arbetet med att använda
avkastningen från immobiliserade ryska statliga tillgångar till förmån för
Ukraina. Det är också av stor vikt att komma överens om att inom ramen
för Europeiska fredsfaciliteten inrätta en Ukraine Assistance Fund samt att
komma överens om det trettonde sanktionspaketet mot Ryssland.

Situationen i Mellanöstern är fortfarande djupt oroande. Nämnden har
ju precis samrått med regeringen i frågan inför FAC den 19 februari.
Regeringen ser fram emot den kommande europeiska
förvarsindustristrategin och stöder initiativ som syftar till att stärka
Europas försvarsindustri och säkerställa dess konkurrenskraft. På sikt
kommer detta även att bidra till ett starkare stöd till Ukraina.

Ordförande! Den strategiska agendan och andra framtidsfrågor kommer ledarna att prata mer om vid det extrainsatta mötet i Europeiska rådet i april. Det var tidigare aviserat att den europeiska konkurrenskraftsstrategin, som det beslutades om under det svenska ordförandeskapet, skulle följas upp på Europeiska rådet i mars, men även denna diskussion är alltså framflyttad till april. Vi anser att detta är välkommet och att det kommer att göra det möjligt att ge ordentligt utrymme åt konkurrenskraftsfrågorna.

Det ligger i Sveriges intresse att den strategiska agendan för 2024–2029 fokuserar på de frågor där EU-samarbetet skapar störst mervärde. Regeringen menar att detta, utöver att stärka konkurrenskraften, innefattar att stödja Ukraina, att förbereda för en framtida utvidgning, att påskynda den gröna omställningen, att hantera migrationen och att bekämpa den gränsöverskridande organiserade brottsligheten. I alla dessa delar ska EU:s arbete bygga på respekten för rättsstatens principer.

Anf. 51 ORDFÖRANDEN:

Åtminstone för min del kom ministerns information om ett extrainkallat europeiskt råd i april som en nyhet. När ska det vara? Det var till och med nytt för kansliet. Det kommer också att bli en nyhet för EU-nämndens ledamöter, för vi behöver ju samråda inför ett extrainkallat europeiskt råd.

Anf. 52 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Det som tidigare skulle vara ett informellt toppmöte blir nu ett extra toppmöte.

Anf. 53 MATHIAS TEGNÉR (S):

Även jag har en fråga av förvirrad karaktär. Inom ramen för skatteutskottet brukar man diskutera listan över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner. Den brukar ibland tas upp på Ekofinmöten och ibland på allmänna råd. Jag fick i veckan en bild av att den skulle tas som en A-punkt på mötet den 20 februari, alltså nästa vecka, men jag har inte sett någonting om detta. Det kan vara så att det är jag själv som har missuppfattat det hela, men jag skulle vilja ställa en kontrollfråga.

Anf. 54 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Vi har nu kontrollerat kalendrarna. Det är den 17 april. Förmodligen blir det både den 17 och den 18 april, men definitivt den 17 april. Vi återkommer med mer information om detta.

Jag måste nog be Mathias Tegnér upprepa frågan. Detta är ingenting som jag känner till.

Anf. 55 ORDFÖRANDEN:

Frågan gällde om detta skulle komma upp som en A-punkt nästa vecka. Vi har ingen information om det.

Anf. 56 MATHIAS TEGNÉR (S):

Av finansministerns statssekreterare fick jag bilden att den lista över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner – alltså skatteparadis – som EU brukar

ta upp en gång per år eventuellt skulle dyka upp som en A-punkt nästa vecka. Men eftersom alla ser ut som frågetecken utgår jag från att vi helt enkelt har missförstått varandra när det gäller datum. Det kanske är så att detta dyker upp på ett allmänt råd i mars eller möjligtvis på Ekofinmötet i mars.

Jag tackar för svaret.

Anf. 57 Kanslichef JOHANNA MÖLLERBERG NORDFORS:

Detta finns med på den A-punktslista som är ute för samråd nu, med svar klockan 13. Det ska säkert tas upp på allmänna rådet.

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Lugnet inträder i EU-nämnden igen!

Vad ska det extra rådet i april handla om?

Anf. 59 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Exakt vad det kommer att handla om vet jag inte, förutom det jag nämnde. Det var egentligen tänkt att toppmötet i mars skulle handla om konkurrenskraftsfrågor och den strategiska agendan. Den diskussionen påbörjades ju under hösten och ska slutföras före det ordinarie toppmötet i juni.

Det jag har fått till mig är att man eftersom det är många andra punkter som står på dagordningen – vi har dem ju bara i rubrikform än så länge – har gjort om det informella mötet till ett extrainsatt toppmöte som ska handla om den strategiska agendan och konkurrenskraftsfrågorna. Från regeringens sida tycker vi att detta är bra, för då kommer det att finnas utrymme för att diskutera dessa för oss så viktiga frågor.

Anf. 60 ORDFÖRANDEN:

Ministern har bidragit till ökad klarhet för EU-nämnden. Detta innebär att vi nu redan har börjat ställa frågan till Statsrådsberedningen gällande samråd inför detta europeiska råd.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Rättsstatsprincipen i Polen: artikel 7.1 i EU-fördraget (motiverat förslag). Detta är en informationspunkt.

Anf. 61 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Polen har begärt en informationspunkt på dagordningen för mötet nästa vecka. Man avser då att presentera en handlingsplan gällande reformer och åtgärder för att återupprätta rättsstatsprincipen och den konstitutionella ordningen i Polen. Planen har inte delgivits medlemsstaterna än.

Den polska regeringen har, som ni säkert vet, siktat inställt på att lösa de problem som kommissionen identifierade i sitt motiverade förslag från 2017 gällande rättsstatens principer i Polen för att möjliggöra att artikel 7-förfarandet mot Polen avslutas.

Från regeringens sida välkomnar vi förstås den nya regeringens ambitioner. Den polska regeringen går beslutsamt fram för att återupprätta

rättsstaten. Det ser dock inte ut att bli en lätt uppgift att gå i mål med mot bakgrund av presidentens vetorätt. I den svåra situation som föreligger bör det således visas viss förståelse för den polska regeringens tillvägagångssätt, men vikten av balans måste ändå understrykas. Arbetet måste ske med vederbörlig hänsyn till de grundläggande värden som unionen vilar på.

Anf. 62 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Detta är ju en informationspunkt, så det finns ingen svensk ståndpunkt. Jag hör dock vad statsrådet säger, nämligen att hon välkomnar det arbete som den nya polska regeringen nu gör för att återupprätta rättsstatens principer i Polen och att den svenska regeringen har förståelse för den polska regeringens agerande.

Jag begär ändå ordet och tittar mig lite omkring runt bordet, för det finns en fråga som jag måste ställa.

Så sent som i går hänvisade statsrådet till de fyra samarbetspartierna i riksdagens kammare, alltså Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna. Så sent som i förrgår gick Sverigedemokraterna till hårt angrepp mot den nytillträdde regeringen i Polen och mot Donald Tusk. Sverigedemokraterna hävdade då att man måste stå upp för den polska befolkningen när man ser att deras friheter nu hotas.

Sedan det senaste maktskiftet har man enligt Sverigedemokraterna kunnat se ett flertal kränkningar av rättsstatens principer. Sverigedemokraterna nämnde till och med den nuvarande regeringens Donald Tusk, att denna regering eliminerar kritiska medier och stoppar offentliga sändningar och att den nytillträdde regeringen är på väg att sätta demokratin ur spel i Polen. Jag tror att det var ungefär så det uttrycktes.

Så sent som i går talade statsrådet i riksdagens kammare om Sverigedemokraterna som regeringens samarbetsparti. Jag måste fråga hur statsrådet ser på detta och om vi verkligen kan lita på att det som regeringen driver på EU-nivå, inte minst i relation till Polen, är ett stöd för den nuvarande regeringen och dess ansträngningar för att återupprätta rättsstatens principer.

Jag hoppas att det inte råder något som helst tvivel om det som kommissionen har fört fram och jobbat med i fråga om Polen eller om att det är så vi ser på det som har varit och det som nu är i Polen. Det är ju alldeles uppenbart att Polen inte har följt de grundläggande demokratiska värderingarna.

Anf. 63 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tackar statsrådet för inlägget.

Vi som har suttit i EU-nämnden ett tag vet att Sverigedemokraterna till och med har anmält avvikande ståndpunkter när Sverige har velat driva frågan om rättsstatens principer i Polen. Sverigedemokraterna har gått emot detta gång på gång. Nu är Sverigedemokraterna en del av regeringsunderlaget, så jag vill haka på det som Socialdemokraterna tog upp om vad detta innebär. Att som svensk regering tala om rättsstatens principer, vilket vi alla här utom möjligtvis vissa, står bakom och ha ett regeringsunderlag där delar av det ser på Polens förra regering som en förebild, hur går det ihop?

Anf. 64 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr ordförande! Vad jag hör ett par av nämndens ledamöter tala om tror jag är ett anförande i den utrikespolitiska debatten i riksdagen för någon dag sedan. Jag har själv inte hört anförandet, men om man hade synpunkter på detta anförande fanns det väldigt goda möjligheter att begära ordet i riksdagens kammare och debattera frågan. Här i EU-nämndens sammanträdesrum avhandlar vi rådsdagordningar. Detta är en informationspunkt, och Sverigedemokraterna har över huvud taget inte förberett något inspel utan tycker att statsrådets utgångspunkt är bra. Vi tycker om rättsstatliga principer och anser att de givetvis bör stärkas.

Polen står dock inför en utmaning. Den nuvarande polska regeringen vill försöka lösa konflikten med kommissionen och rådet och stärka de rättsstatliga principerna, men i det arbetet kan man inte bryta mot dessa principer. Det förs en diskussion om hur man ska gå till väga för att lösa detta, för det är inte okomplicerat. Det har varit en diskussion om att den polska regeringen har velat sparka ledamöter från den polska centralbanken eftersom man anser att den tidigare regeringen tillsatte ledamöter på politisk grund. Ska då den nuvarande regeringen kunna sparka ledamöter ur centralbanken och stoppa dit andra? Kan det då inte bli så att man anklagar varandra för att vara lika goda kålsupare? Det finns uppenbara problem och bekymmer i detta, och det tycker jag inte att man ska blunda för. Man kan som sagt inte lösa rättsstatliga problem genom att bryta mot rättsstatliga principer.

Men, herr ordförande, vi har som sagt inget inspel i detta i dag. Den sverigedemokratiska gruppen har i EU-nämnden de senaste åren inte haft några synpunkter på regeringens ståndpunkter vad gäller denna dagordningspunkt. Det har alltså inte varit någon stor fråga för debatt här i EU-nämnden. Men man är givetvis välkommen att debattera frågan med oss i andra sammanhang. Det går säkert att ringa en redaktion och ordna en debatt. Men detta känns som ett ytterst märkligt forum att fortsätta den utrikespolitiska debatten i.

Anf. 65 DANIEL RIAZAT (V):

Jag vill bara få fört till protokollet att de frågor vi ställer är riktade till regeringen och statsrådet. Vi är inte ute efter en debatt med Sverigedemokraterna. Det har funnits debatter och kommer att finnas debatter i framtiden i kammaren i denna fråga. Sverigedemokraterna har som sagt tidigare anmält avvikande ståndpunkter i frågan om Ungern och Polen. Det är inget som kan raderas bort, för det står i protokollet från EU-nämnden.

Frågan till statsrådet utgår från att en del av regeringsunderlaget uttryckligen och på papper har stöttat den tidigare regeringen i Polen som ledde landet åt det håll som vi nu tar avstånd från. Frågan är helt enkelt vad statsrådet vill göra.

Anf. 66 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Detta är en informationspunkt, så det finns ingen ståndpunkt. Men jag ställde frågan utifrån vad statsrådet själv nämnde som en del av informationen. Låt mig därför åter säga att vi socialdemokrater välkomnar att den nya polska regeringen tar på sig att se till att Polen ska

följa rättsstatens principer så att man kan leva upp till EU:s grundläggande värderingar.

Jag ställde en fråga till statsrådet för att jag vill försäkra mig om att det är detta den svenska regeringen kommer att fortsätta att driva. Det är inte Socialdemokraternas ansvar att hålla ordning på regeringens samarbetsparti, och det inte heller Socialdemokraternas ansvar att hålla ordning på vad Sverigedemokraterna uttrycker i olika forum i Sveriges riksdag. Men detta uttalades alldeles nyligen av Sverigedemokraterna i Sveriges riksdag, och därför tycker jag att det är mycket relevant att under denna informationspunkt höra hur statsrådet och regeringen ser på detta.

Anf. 67 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Vad regeringen tycker och har arbetat för när det gäller rättsstatens principer har hela tiden varit väldigt tydligt. Vi prioriterade det under ordförandeskapet, och vi prioriterar det i alla våra samtal om den strategiska agendan.

Dagens diskussion i EU-nämnden handlar inte om det utan om att Polen har begärt en punkt om att få ta upp sin handlingsplan för att visa att man är på rätt väg. Detta välkomnar vi. Men precis som Martin Kinnunen säger finns utmaningar och problem i detta, bland annat när det gäller presidentens vetorätt och att göra de lagändringar som krävs. När jag var i KU häromdagen och talade om bland annat detta sa jag att vi måste bevaka balansen och rättsstatens principer. Det här är ett första steg, och jag kommer att lyssna noga på vad Polen säger och lägger fram i sin handlingsplan. Sedan får jag återkomma. Det är detta denna informationspunkt handlar om, ingenting annat.

Anf. 68 ORDFÖRANDE:

Vi tackar för informationen.

Vi går till dagordningspunkt 5, Övriga frågor. Då det inte finns några sådana tackar vi statsrådet med medarbetare för deltagande i dagens EU-nämnd och för den väsentliga informationen om ett extra europeiskt råd.

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor – handel den 27 november 2023

Återrapport från informellt möte den 22–23 januari 2024

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor – handel den 25–29 februari 2024

Anf. 69 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Johan Forssell med medarbetare varmt välkomna till dagens EU-nämnd. Finns det något att muntligen tillägga till det skriftliga när det gäller återrapporterna?

Anf. 70 JOAR FORSSELL (L):

Herr ordförande! Nej, jag har inget att tillägga.

Anf. 71 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går till dagordningspunkt 3, Världshandelsorganisationens trettonde ministerkonferens. Den är uppdelad i punkterna a, b och c. Jag har förstått att statsrådet tänker ta allt samlat, men vi kommer att fatta separata beslut punkt för punkt.

Anf. 72 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Herr ordförande! Trevligt att se er allihop! Med mig har jag Charlotte Sammelin, departementsråd, Oscar Edström, departementssekreterare och Carl-Vincent Reimers, politiskt sakkunnig.

Vi har redan klarat av återrapporteringen. Låt mig bara säga det självklara att kommande rådsmöte äger rum den 25–29 februari i samband med MC13 i Abu Dhabi. Själva ministerkonferensen är dock den 26–29 februari. Syftet med rådsmötet dagen innan är att anta övergripande inställningar i de frågor som kommer att diskuteras vid ministerkonferensen. Vi tror att det kommer att bli ytterligare ett möte under veckans gång, för man vet aldrig riktigt hur de kommer att utspela sig, hur många dagar de håller på etcetera. Men ungefär så tänker vi oss planeringen.

Just nu pågår det förhandlingar i olika konstellationer och arbetsgrupper i WTO, och det är svårt att förutspå det exakta utfallet. Innan jag går igenom de aktuella förhandlingsfrågorna och utsikten för framgång vill jag säga att regeringens målsättning är att värna den internationella, regelbaserade världshandeln. Dock kan vi konstatera att utvecklingen snarare har rört sig i en annan riktning de senaste åren. Sedan finanskrisen 2009 har till exempel andelen import i världen som omfattas av restriktioner skjutit i höjden, från mindre än 1 till 9 procent.

Den utveckling vi såg under 1980- och 1990-talen mot mer av ekonomisk liberalisering och strukturreformer har förändrats, och i dag är handel snarare en del av en geopolitisk utveckling som på många sätt är bekymmersam. Till detta kan man addera byråkrati, protektionism, stora statsstöd etcetera. Även om man önskar att man kunde göra saker bättre

för världsledande företag, inte minst de svenska, är mycket av arbetet inriktat på att det inte ska bli sämre.

Här spelar WTO en viktig roll, och här ser vi en möjlighet att få till stånd en förbättring i utvecklingen. WTO är som ni vet kärnan i hela det regelbaserade multilaterala handelssystemet. WTO har 164 medlemmar och omfattar 98 procent av världshandeln. Hela syftet med WTO är att säkerställa den regelbaserade, smarta och fria handeln. Detta är inte bara rätt i sig utan har också visat att det ökar det gemensamma välbefindandet. Ett medlemskap i WTO ökar handeln för ett land med i snitt 67 procent. Det är viktigt att komma ihåg. Stödet till WTO och stödet för ett regelbaserat multilateralt handelssystem är en viktig prioritering för regeringen.

Vi agerar på plats i Abu Dhabi som en del av EU, som ju har en exklusiv kompetens i handelsfrågor, och på många sätt finns det en samsyn i EU i flera av dessa delar.

Vad är då de viktigaste förhandlingsfrågorna under MC13? Som ni vet är det många olika avtalstexter, initiativ, deklarationer, rekommendationer som hanteras samtidigt. För regeringen är sju frågor särskilt prioriterade.

Den första handlar om att återupprätta ett fungerande tvistlösnings-system, som är en av WTO:s tre grundläggande funktioner. Det är tyvärr satt ur spel sedan 2019 eftersom USA blockerar utnämningar av nya medlemmar i överprövningsorganet. Regeringen bedömer att detta är den viktigaste frågan för att långsiktigt komma till rätta med problemen inom WTO.

Den andra frågan handlar om att avsluta förhandlingen om att förbjuda skadliga fiskesubventioner. Vid MC12 beslutade man om ett delavtal som förbjuder subventioner till olagligt, orapporterat och oreglerat fiske. Men vi lyckades inte nå ända fram vad gäller framför allt förbud mot subventioner till överfiske och överkapacitet, så här fortsätter förhandlingarna. Det krävs alltså ett helomfattande avtal för att delavtalet ska gälla. För kännedom uppskattas globala fiskesubventioner uppgå till 35 miljarder US-dollar årligen, så det är enormt mycket pengar.

Sverige är pådrivande för att EU ska vara en konstruktiv part i detta och att vi ska få ett långsiktigt hållbart fiskbestånd.

Vår tredje fråga är en förlängning av tullmoratoriet för elektroniska överföringar. Detta moratorium har förlängts vid varje ministerkonferens sedan 1998, och det handlar alltså om ett förbud mot tullar på elektroniska överföringar, till exempel strömningstjänster. Tyvärr var det nära att det inte blev någon förlängning vid MC12.

De negativa konsekvenserna av det hade varit ganska svåruppskattade, men man inser ju att de är potentiellt mycket stora. Det är en bred krets av digitalt förmedlade produkter och tjänster som potentiellt skulle kunna omfattas av tull – det kan exempelvis vara mjukvara, musik och betaltjänster – och det vore dåligt inte minst för ett innovativt och digitalt land som Sverige. En förlängning är alltså viktig för att undvika att nya tullar införs men också för att undvika negativa konsekvenser just för innovation och vår konkurrenskraft.

Vår fjärde prioritering är att inleda ett arbetsprogram om industrisubventioner. Nämnden är ju medveten om att de senaste åren har inneburit en global utveckling mot just alltmer industrisubventioner. Det finns inga exakta siffror, men att det rör sig om väldigt mycket pengar är uppenbart. Man brukar till exempel säga att de statliga utgifterna för

tillverkningssektorn i Kina utgör nästan 2 procent av hela Kinas bnp. Sedan vet nämnden också att problemen med industrisubventioner inte enbart finns där utan även på andra sidan Stilla havet – och även på vår egen bakgård.

Detta är alltså ett växande problem, och det behövs en förnyad diskussion om hur de skadliga subventionerna ska begränsas genom skärpta regler. Annars finns risken att resurser används på ett sätt som inte är effektivt och att det skapas nya handelskonflikter.

Vår femte prioritering är att nå en grund i jordbruksförhandlingarna så att konkreta resultat kan uppnås längre fram, vid MC14, och så att konkreta resultat gällande livsmedelstrygghet kan uppnås redan i år, vid MC13. Även inom jordbruket har stöden ökat kraftigt – de har ökat med två och en halv gånger bara de senaste 20 åren – och ett mål med nuvarande förhandlingar är att minska snedvridningen på världsmarknaden genom sänkningar av de handelsstörande åtgärderna.

Detta har förhandlats under lång tid och är ingen ny fråga. Det är en prioriterad fråga för regeringen, och framför allt skulle jag kanske säga att det är en prioriterad fråga för många utvecklingsländer runt om i världen. Många av dem har nämligen inte råd att på samma sätt som andra länder stödja sitt jordbruk, och därmed försämrar deras konkurrensförutsättningar på världsmarknaden.

Det är alltså en viktig fråga för oss, och det är en viktig fråga för många utvecklingsländer. Vi har en övergripande ambition att se till att våra mottagare av bistånd, alltså de länder vi samarbetar med, en vacker dag – gärna så snart som möjligt – också ska bli en aktiv del av handelspolitiken. Också därför är detta en viktig fråga. Handel och marknadsekonomi hänger ihop.

Sedan kan man väl bara konstatera att även Rysslands invasion av Ukraina, inte minst den fullskaliga invasionen för två år sedan, har satt frågan om livsmedelsförsörjning i ett delvis annat ljus. Problemen har helt enkelt förvärrats kopplat till detta. EU vill se skärpta regler kring exportrestriktioner, men det finns samtidigt en del länder som motsätter sig det.

Vår näst sista prioritering är att försöka inkludera det plurilaterala avtalet om investeringsförenkling för utvecklingsländer i WTO:s regelverk. Vad handlar då detta om? Jo, förenklat kan man säga att det handlar om ett avtal där en grupp medlemmar i WTO som vill stå utanför ska kunna välja att göra det. Så här: Att det finns många låsningar i WTO är uppenbart, och vår ambition är att bejaka att de länder som på egen hand vill gå vidare med att försöka undanröja handelshinder ska kunna göra det. Det sker då till priset av att det kanske inte görs i full konsensus utan att några går före.

I en tid av mer geopolitik och politiska låsningar tror vi helt enkelt att man måste bejaka steg mot ökad frihandel även om det innebär att man tappar konsensus. Det är ett pris man i så fall får betala. Sverige har länge sett positivt på plurilaterala avtal när det inte finns någon grund för de multilaterala överenskommelser som vi helst vill ha i WTO, och avtalet om investeringsförenkling är ett bra exempel. Ett färdigt avtal kommer att bidra till tydligare regler för investeringar med målet att underlätta investeringar i framför allt utvecklingsländer. Förhoppningsvis ställer sig

2023/24:25
16 februari

inga länder mot inkorporeringen av avtalet i WTO:s regelverk, så att det kan godkännas. Vi får se hur det blir.

Avslutningsvis, herr ordförande, vill jag säga att det immaterialrättsliga regelverket – alltså Trips – spelar en viktig roll som incitament för innovation. För att man ska våga investera behövs det ett tydligt regelverk. Vi tror inte att det kommer att bli förhandlingar om Trips vid MC13, men vi är givetvis redo att försvara detta regelverk om det skulle behövas. Det är nämligen ett viktigt avtal.

På ett övergripande plan är utsikterna för framgång just nu svåra att bedöma, skulle jag säga. Möjligheten att till exempel nå full framgång kring jordbruksfrågorna ska man kanske inte överdriva – det känner nog alla till – men vi tror att fiskefrågorna väl möjligtvis kan vara en fråga där man kan nå enighet trots de svårigheter som finns, liksom några av de andra frågor som jag har redogjort för. Vi som regering fortsätter att verka för ett starkt ledarskap från hela EU:s sida, naturligtvis, för att driva på detta och ha en hög ambitionsnivå i förhandlingarna på mötet – som alltså startar nästa måndag.

Det var ungefär vad jag hade tänkt säga nu. Jag svarar gärna på frågor och kommentarer.

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Stort tack för denna gedigna orientering! Det är ett par ledamöter som har begärt ordet – till exempel Mathias Tegnér, som är minst lika intresserad av handelsfrågor som undertecknad.

Anf. 74 MATHIAS TEGNÉR (S):

Ordförande! Tack för föredragningen, statsrådet! Jag har ett antal frågor och dessutom någonting som kanske mer ska ses som en markering.

I grund och botten är vi socialdemokrater extremt frihandelsvänliga. Vi vet att frihandel har tjänat Sverige väl och under det förra århundradet gjorde Sverige till en framgångsrik nation. I grund och botten är det alltså bra för Sverige att vi är eniga om värdet av frihandel.

Som statsrådet sa finns det också en tydlig koppling mellan handel och marknadsekonomi, men det finns även kopplingar mellan handel och sammanhållning i länder. I grund och botten finns vinnare och förlorare när det handlar om frihandel; det är egentligen ingenting konstigt. Men mycket tyder på att det faktum att det finns vinnare och förlorare på frihandeln har lett till att stora grupperingar i västerländska länder under de senaste decennierna helt har tagit sin hand från frihandeln och börjat argumentera för mer slutna system. Att detta är negativt tror jag att vi är eniga om, och vi kunde faktiskt se samma fenomen för ungefär hundra år sedan, före första världskriget.

Just att handeln leder till vinnare och förlorare har gjort att stora internationella organisationer talar om frihandel på ett annat sätt än vad man gjorde för 50 år sedan. På 70-talet, när några av oss här inte var så stora utan kanske till och med föddes, var Världsbanken, IMF och i vissa avseenden även OECD nyliberala bastioner som i alla sammanhang bara pratade om att handel och avregleringar skulle lösa alla världens problem. Numera är de dock ibland mer radikala än vi socialdemokrater. Jag vet inte om det säger mest om dem eller om oss, men min poäng är att vi uppfattar just detta att handeln är rättvis som viktig markering.

Om vi ska upprätthålla frihandeln globalt behöver man också prata om rättvis handel. Vi har tidigare konstaterat att vi inte är eniga med regeringen om detta, men jag vill ändå återigen markera att det är viktigt att handeln är rättvis. Vi menar också att den inte alltid är per definition rättvis bara för att den är regelbaserad.

Jag vill ändå anmoda statsrådet att fundera lite på dessa frågor, för jag tror att frågan om sammanhållning i världen – precis som Världsbanken, IMF och OECD numera argumenterar för – är viktig för att det ska gå att upprätthålla handeln i vår globaliserade värld. Nu ska jag dock sluta orera om detta och i stället kasta mig in i några mer detaljinriktade frågor.

Gällande frågan om tullmoratorium för elektroniska överföringar, som statsrådet tog upp, har vi socialdemokrater framfört i näringsutskottet att vi skulle tycka att det var bra om Sverige drev frågan om en permanent förlängning av tullmoratoriet. Jag skulle vilja höra regeringens åsikt om det. Vi tror att det vore positivt även utifrån den argumentation som statsrådet själv hade.

Vi noterar att frågan om ett e-handelsavtal inte finns med i regeringens ståndpunkt och skulle vilja höra hur regeringen har resonerat om den frågan.

Vidare tycker vi att det finns mycket som tyder på att WTO spelar en central roll när det gäller den globala klimatomställningen och i att säkra att gröna investeringar inte snedvrider handeln i världen. Jag hade förmånen att delta i en skattekonferens i Bryssel i början av veckan, där detta togs upp – då förstås inte en som WTO-fråga utan som en EU-fråga – och där man visade på komplexiteten: Ett belgiskt företag driver ett projekt om grönt stål och har kommit fram till att det vill göra en miljardinvestering i Gent i Belgien, och nu pågår det diskussioner om huruvida Macron möjligtvis försöker locka företaget över gränsen med stora subventioner. Frågan om gröna subventioner är alltså extremt viktig, och vi undrar varför den inte är en del av regeringens ståndpunkt.

Slutligen har vi åsikten att även det immaterialrättsliga skyddet borde finnas med i Sveriges förhandlingsståndpunkter när man beger sig till Bryssel.

Anf. 75 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar ministern för dragningen.

Från Miljöpartiets sida har vi tidigare betonat vikten av rättvis handel. Jag vet att det är en åsikt som inte riktigt delas – biståndsministern har ju svarat att all handel per definition är rättvis – och därför kan jag redan nu avisera det.

Jag skulle också vilja brodera ut detta lite grann när det gäller frihandelsavtal generellt. Regeringen betonar att det är positivt eftersom det har ökat de finansiella flödena. Jag är hyfsat säker på att människor alltid har kunnat gå till marknaden och skaffa hem förnödenheter, alltså även innan frihandelsavtalen kom på plats. Frågan är därmed vilka ekonomiska flöden man värderar.

Nästan alla de utländska direktfinansieringarna är finansiella instrument som inte skapar jobb utan snarare dränerar friska svenska företag och småföretag på pengar, som i stället skickas utomlands. Dessa investeringsmekanismer gynnar ingen annan än de absolut största företagen.

Regeringen kallar detta frihandel, och det låter väldigt positivt. Man betonar regelförenkling, men i själva verket går man från avtal på 8–30 sidor till avtal som är 1 500 sidor långa. Det är inte regelförenkling när det krävs juridisk expertis för att kunna förstå vad detta egentligen innebär. Små företag som inte har råd att anlita dyra jurister för att tolka och förstå komplicerade avtal missgynnas av detta.

De olika frihandelsavtal som nu diskuteras leder till centralisering av både makt och pengar. Det slår hårt mot landsbygden, vilket man vittnar om i alla länder där detta är på gång. Samtidigt som regeringen talar sig varm för frihandel skapas alltså egentligen ingen frihandel utan bara mer detaljreglerade sätt att gynna de starkaste krafterna.

Detta har också lett till att enskilda företag kan stämma stater om en stat höjer sina krav och ambitioner. Till exempel kan det handla om djurskydd, miljöskydd eller stärkta rättigheter för arbetstagare.

Om detta innebär en minskad förväntad profit för ett enskilt företag kan företaget stämma en stat för att detta helt enkelt har byggt på en affärsidé som kräver utsugning och exploatering av både människor och miljö. Det är väldigt problematiskt och någonting som vi tycker är värt att framföra.

Vi tycker också att det är ologiskt att frihandelsavtal bygger på ömsesidig respekt för varandras regler och institutioner men att man sedan inte visar någon respekt alls när företag stämmer stater. Vi tycker därför att detta är inkonsekvent och väldigt skadligt.

Detta vill jag göra som ett medskick, eftersom jag inte tror att jag på något vis kommer att förändra regeringens åsikt i denna fråga. Men jag tycker att detta är värt att nämna.

Anf. 76 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Herr ordförande! Jag tackar för alla frågor och en del kommentarer.

Jag ska börja med frågan om gröna subventioner. Som jag nämnde är en av våra prioriteringar, som vi också tror kommer att tas upp, frågan om att få arbetsprogrammet om industrisubventioner. Jag kanske var otydlig, men i det ingår också frågan om gröna subventioner.

Som ni vet kan man när man kommer till EU-nämnden ha väldigt långa ståndpunkter, och man kan ha lite mer koncisa efter vad man tror kommer att komma upp. På detta möte är det en väldig massa olika frågor som ligger i luften samtidigt. Vi kan nog vara helt trygga med att det kommer att komma upp frågor som vi inte ens har pratat om här nu och som vi inte riktigt kan förutspå. Vi har valt att komma hit med en lite mer fokuserad ståndpunkt helt enkelt. Men jag kan trygga alla med att just gröna subventioner ligger i industrisubventionsdelen.

När det gäller frågan om e-handelsavtalet ser vi inte att det kommer att bli en förhandlingsfråga på MC13. Därför har vi inte heller tagit med den i ståndpunkten. Vi delar så att själva uppfattningen, men vi tror inte att det kommer att bli en förhandlingsfråga.

När det gäller tullmoratoriet och en permanent förlängning delar vi den uppfattningen också. Vi har möjligen inte skrivit det, men det är en svensk uppfattning sedan rätt länge.

Man kan ha lite olika syn på frågan om frihandelsavtal. Jag vill påpeka en sak, och det är att de frihandelsavtal som inte minst EU ingår i dag är annorlunda än de avtal som ingicks för bara 10–15 år sedan eller för 30 år

sedan. Det ser vi nu. När avtalen, eller delar av dem, förhandlas om är en uppenbar sak att de har vuxit i omfattning från att ursprungligen ha varit bara några sidor. I dag tar det ett halvår för EU bara att översätta dem. Detta är alltid en balanspunkt. Men de är mycket moderna, om man vill använda det begreppet, vad gäller till exempel skyddet av arbetstagare, skyddet av miljö och klimat och så vidare.

Sedan är det på det sättet i förhandlingar att man inte alltid kan tvinga på den andra parten saker och ting. Det som är en balanspunkt här och som man ska tänka på är att många utvecklingsländer ser med ganska stor skepticism på att det här kommer vad de uppfattar som en väldigt rik del av världen och har väldigt omfattande synpunkter och krav på hur de ska göra sin tillväxtresa. Och alla vet att Sveriges resa från att ha varit ett av de fattigaste länderna i världen till att vara ett väldigt rikt land i dag har skett successivt. Vi har successivt förbättrat lagstiftning. Vi gick inte direkt från en punkt till där vi är i dag. Därför måste man vara lite försiktig här.

Många utvecklingsländer är intresserade av att ha frihandelsavtal, men kanske inte till vilket pris som helst, och då står vi kvar vid samma punkt. Därför måste man ha en viss ödmjukhet här och hitta en balans, så att man ändå får avtal som går att använda.

Överlag när det gäller frihandel har Sverige en väldigt frihandelsvänlig regering. Jag hoppas att vi också har en frihandelsvänlig opposition. Det är ganska ofta som jag i sammanträdesrummen i Bryssel får höra från olika länder att de naturligtvis är för frihandel. Men sedan kommer det ofta ett men, och det gäller ofta de varor och tjänster som är viktiga för det landet. De säger att det vore bra om vi inte hade så mycket frihandel just när det gäller det som de tillverkar men gärna när det gäller saker som andra tillverkar.

Då är det klart att det blir svårt att nå framgång. Det finns belagt med väldigt mycket forskning att länder som handlar med varandra utvecklar ett välstånd. Men de blir också mer framgångsrika på många andra sätt, eftersom handel är så mycket mer än bara kronor och ören. Det handlar också om idéer, innovation, kultur och möten mellan människor.

Vi kommer att fortsätta att stå fast vid att en handel som är regelbaserad – det är nog så jag har uttryckt mig många gånger – är rättvis. Regelbaserad handel som styrs av regler, av standarder och lagar är rättvis, och inte av att några länder kan göra precis som de vill. I ett sådant läge kommer också Sverige att bli förlorare på det.

Jag ser till exempel att Donald Trump inte är intresserad av att ha free trade med just argumentet att han vill ha fair trade. Ofta är den typen av beskrivningar som används för att länder ska handla mindre med varandra. Det vore en väldigt skadlig utveckling att få denna typ av ökad protektionism i världen som kommer att göra världen fattigare. Och den kommer att minska utbytet och innovationskraften.

Det är vår inriktning från regeringens sida. Jag vill också till min käre vän Mathias Tegnér understryka grundkursen i makroekonomi som jag tror att vi båda en gång läste och vad ekonomen Ricardo skrev, lagen om komparativa fördelar. Den var sann på 1700-talet, och den är faktiskt fortfarande sann 2024.

Men den avslutande kommentaren bevisar Johan Forssell att han tillhör ett liberalkonservativt parti.

Anf. 78 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för detta.

Det är fascinerande att tänka tillbaka på studierna på Handelshögskolan.

Jag ska börja med att säga att vi såklart är eniga om att Sverige har gjort en viktig resa som har gjort att vi har gått från att vara ett fattigt land till att bli ett rikt land.

Jag har faktiskt skrivit en bok om det som heter *Världens mest framgångsrika land: 100 år av socialdemokratisk näringspolitik*. Den kan jag rekommendera statsrådet när han reser till MC13. Jag är säker på att vi inte är eniga om allt men säkert om en del.

Om jag ska säga någonting om sakfrågan är vi eniga om – det tror jag att statsrådet vet – att vi står för frihandel. Vi arbetade stenhårt när andra länder som Frankrike försökte agera på det sätt som statsrådet också tog upp. Man säger att man generellt sett är för frihandel, men man vill helst inte ha frihandel på de områden där man själv är stark. Så har Sverige aldrig agerat, och så har aldrig socialdemokratin agerat. Vi tror att det är viktigt med frihandel. Det gör Sverige rikare.

Däremot har en person som Trump blivit framgångsrik just för att frihandeln slår så olika i en globaliserad värld. Där tror jag ändå att ordet rättvis är viktigt. Sedan är det förvisso så som statsrådet säger att ordet rättvis kan tolkas på olika sätt. Men det vet vi att också ordet regelbaserad kan.

Jag vill därför bara framföra att det finns en viktig koppling mellan tron på staten, tron på möjligheten att hjälpa människor från en situation till en annan och tron på frihandel. Jag menar i alla fall att en av orsakerna till att svenskar brukar vara positiva till frihandel är att det finns ett ordentligt trygghetssystem i Sverige som gör att de människor som blir av med jobbet när företaget blir utkonkurrerat vet att de inte behöver gå från hus och hem utan att det finns ett ordentligt trygghetssystem. Det är viktigt om vi ska ha frihandel i världen.

När det gäller själva diskussionen om gröna subventioner är det precis som statsrådet säger, att det här i EUN är det talade ordet som gäller. Givet att statsrådet nu är tydlig med att vår ståndpunkt när det gäller gröna subventioner finns med i regeringens ståndpunkt accepterar vi såklart det, just för att det är det talade ordet som gäller.

Sedan när det gäller frågan om ett permanent tullmoratorium vill jag ställa frågan en gång till om vi är eniga om att tullmoratoriet är viktigt. Det som vi försöker föra fram är att regeringen ska arbeta för ett permanent tullmoratorium. Jag skulle egentligen bara vilja ha ett förtydligande av att det också är regeringens ståndpunkt, så att vi i så fall kan vara eniga om det i EU-nämnden.

Beträffande frågan om e-handel tror jag att det var statsrådet själv som konstaterade att det dyker upp olika frågor vid denna typ av förhandlingar. Så är det såklart. Men det som vi försöker anföra är att regeringen inför mötet med rådet för utrikes frågor ändå ska göra vad man kan för att sätta den frågan på dagordningen. Därför står vi kvar vid vår åsikt om att det är

en prioriterad fråga, och vi menar att regeringen borde åka till Bryssel och föra fram den åsikten. Där förefaller det som att vi har en materiell skillnad.

Slutligen tror jag inte att jag fick svar på vårt inspel kopplat till det immateriella skyddet. Men det kan hända att jag lyssnade för dåligt. I så fall ber jag om ursäkt.

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Mathias Tegnér har alldeles rätt. Den frågan är inte avböckad på min lista.

Anf. 80 DANIEL RIAZAT (V):

Jag vet inte om jag ska börja med splittringen mellan S och V 1917. Jag vill ändå bekräfta Mathias bild av att det säger mer om Socialdemokraterna, angående det tidigare inlägget. Nog om det.

Jag instämmer i allt som Rebecka Le Moine sa här tidigare. Vänsterpartiet har också tidigare framfört vårt synsätt när det kommer till rättvis handel. Det är klart att det är bra att ha en regelbaserad handel. Men dessa regler kan se ut lite hur som helst och betyda lite vad som helst.

När det gäller fair trade kan man säga att det knappast kommer från Donald Trumps idétradition utan snarare från ett folkrörelseperspektiv, ett MR-perspektiv och ett miljöperspektiv där olika typer av rättviserörelser runt om i världen drev fram frågan om rättvis handel just på grund av att man såg hur stora företag runt om i världen utnyttjade arbetskraft, förstörde natur och miljö och inte respekterade mänskliga rättigheter på vägen. Det ser vi fortfarande.

Vi ska inte hymla om att det finns olika synsätt ideologiskt hos våra respektive partier när det gäller frågan om det till exempel är mänskliga rättigheter som ska sättas först eller om det är stora ekonomiska vinster för storföretagen som ska sättas först. Där kan man kalla sig nyliberal, liberalkonservativ, liberal eller vad som helst. Men det finns en gemensam utgångspunkt på högersidan, och det är att man alltid har satt ekonomisk vinning före de värden som handlar om klimat, miljö, mänskliga rättigheter etcetera. Jag skulle bli orolig om ni inte gjorde det. Det är alltså ingen fråga utan snarare ett konstaterande.

Vänsterpartiet har anmält avvikande ståndpunkter tidigare som jag återigen vill hänvisa till när det kommer till frågan om rättvis handel. Om jag inte minns fel var de gemensamma med Miljöpartiet i alla fall. Men jag tror att de var gemensamma även med andra partier.

Presidiet får tala om vilka avvikande ståndpunkter som ska vara under de olika punkterna a, b eller c. Det kan vara lite svårt för oss att förstå.

Nu får jag bekräftat att det är gemensamt. Vad bra!

När det kommer till frågan om Trips har Vänsterpartiet också anmält avvikande ståndpunkt. Jag tror att det är under samma punkt. Vi menar att detta kan öppna för undantag av produkter som vi globalt har behov av. Jag är ingen expert på denna fråga, utan jag har fått dessa uppgifter från ansvarig ledamot.

Beträffande frågan om livsmedelsförsörjning är det viktigt för oss att dessa förändringar i handelsavtalen måste ta hänsyn till fattiga länders tillgång till livsmedel. Det finns också en annan baksida av handelsfrågan, och det är att vissa fattiga länder i sitt behov av att få in pengar måste sälja

väldigt mycket av sina livsmedel men får sedan problem med det inhemska behovet av livsmedel. Vi från Vänsterpartiet vill ha med att vi inte tycker att detta är tillräckligt tillgodosett i de slutsatser som finns. Därför har vi anmält avvikande ståndpunkt på den punkten också.

Det handlar alltså om tre saker: rättvis handel, Trips och livsmedelsförsörjningen.

Anf. 81 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Vi vill också ställa oss bakom den tidigare avvikande ståndpunkten som Daniel Riazat hänvisar till. Jag skulle också vilja ansluta till de kompletterande avvikande ståndpunkterna som Vänsterpartiet har anfört.

Anf. 82 ORDFÖRANDEN:

Jag försöker dra mig till minnes huruvida den tidigare anmälda avvikande ståndpunkten om rättvis handel var likalydande. Den var likalydande med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, men var den likalydande med Socialdemokraterna? Det kan Mathias Tegnér fundera över. Han får ordet efter det att Johan Forssell har talat, och då kan han besvara ordförandens fråga.

Anf. 83 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Herr ordförande! Det var frågan om gröna subventioner och industripolicyn. Det är vår bedömning att den ingår där.

Sedan var det frågan om den permanenta förlängningen av tullmoratoriet. Ja, vi driver frågan. Vi tycker rätt lika.

Frågan om e-handelsavtalet har vi drivit länge, men vi tror inte att den kommer upp på agendan just nu. Ordföranden i gruppen har mig veterligen sagt att den förhandlingen ska vara klar till sommaren. Det är inte en fråga som vi förväntar oss ska komma upp nu. Därför har vi inte heller med den i ståndpunkten.

Sedan var det frågan om frihandel och regelbaserad handel. Det finns alltid en viss töjman i alla begrepp. Jag vill bara påpeka en sak, nämligen att när vi talar om regelbaserad i WTO är det alltså fråga om avtalstexter. Det är inget allmänt tyckande, att göra lite så där eller att man tolkar det så här. Det här är fråga om avtal som vi undertecknar. De avtalen gäller. Det är en distinkt definition av avtalen. Om man inte följer avtalen finns en separat legal process för det. Det är inte allmänt hittepå, utan det är noga definierat. Det är grunden till att vi åker till Abu Dhabi, det vill säga att få till de regelbaserade avtalstexterna.

Med de olika beskrivningar som finns av rättvis handel runt det här bordet kan vi se att det är ett betydligt mer mångbottnat begrepp. Jag kan hålla med om att det ursprungligen kommer från den idétradition som Daniel Riazat sätter fingret på, men det viktigaste är kanske inte var begreppet kommer ifrån utan hur det tolkas *i dag*, och där kan jag se att det tolkas brett av olika politiska krafter som har mycket som inte är gemensamt. Men de har en sak gemensamt, nämligen att det är dåligt för alla oss som vill se mer av frihandel i världen. Den idétraditionen är tyvärr stark just nu.

Jag vill bara påminna nämndens ledamöter om att handeln står för mer än hälften av Sveriges bnp. Den är grunden för hela vårt välstånd, och vi har allt att vinna på mer av fri och regelbaserad handel.

Med reservation för att jag kan ha missat någonting var det dessa frågor jag hade skrivit upp.

Anf. 84 ORDFÖRANDEN:

Jag tror att det immateriella fortfarande saknar svar, det vill säga Mathias Tegnér första inledande fråga.

Anf. 85 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Vår uppfattning är att inga nya undantag ska göras – om det var fråga om Trips.

Anf. 86 MATHIAS TEGNÉR (S):

Låt mig börja med det immaterialrättsliga skyddet. Vi menar att det borde vara en del av regeringens ståndpunkt att frågor om det immaterialrättsliga skyddet är viktiga för ett land som Sverige just när man åker till FAC-handel. Regeringen borde göra ett inspel inom ramen för EU för att sedan kunna verka gemensamt inom ramen för MC13. Det är vår ståndpunkt. Jag hoppas att det var ett förtydligande.

När det gäller rättvis handel är det förvisso så som statsrådet säger, nämligen att det finns en viss skillnad i betydelsen när vi pratar om rättvis handel och när Vänstern och Miljöpartiet gör det. Det är riktigt. Däremot har vi varit eniga i att det är viktigt att ordet finns med, och därför har vi tidigare haft en gemensam ståndpunkt.

Naturligtvis är det så som statsrådet säger, nämligen att när vi driver att man inom ramen för WTO ska verka för en rättvis regelbaserad handel är det inte så att vi inte tycker att man ska följa de avtal och texter som finns. Skillnaden är att vi vill visa på en viljeinriktning där vi menar att vi har insett att en av orsakerna till den rörelse som nu är så stark, som är ett hot mot frihandeln, är att frihandeln slår hårt i en globaliserad värld. Vinnarna och förlorarna blir tydliga, och då behöver nationalstaterna möta det för att det ska finnas ett förtroende för frihandelssystemet. Därför är det viktigt att ha med frågan om rättvis handel. Det har följt Sveriges ståndpunkt historiskt när vi har reformerat de frihandelsavtal som statsrådet också refererade till. Det är precis som statsrådet sa, nämligen att frihandelsavtalen ser extremt annorlunda ut i dag än vad de gjorde för ett par decennier sedan. En av orsakerna är just att frihandeln har positiva effekter och att det finns vinnare och förlorare. Vi tycker att det är viktigt att det finns med, och därför är min bild att vi har en gemensam avvikande mening.

Jag uppfattar att det finns enighet om att när vi pratar om tullmoratoriet att vi verkar för ett permanent tullmoratorium. Om det är där man hamnar inser jag är upp till statsrådets förhandlingsförmåga och kanske även några andra aspekter.

Slutligen menar vi att det skulle vara rimligt att regeringen har som ståndpunkt att driva frågan om ett e-handelsavtal i Bryssel just för att visa på vikten av ett sådant. Däremot har vi ingen avvikande mening kopplad till gröna investeringar, givet att vi har klarat ut att vi är eniga om den frågan. Sedan hänger frågan om det immaterialrättsliga skyddet i luften.

Anf. 87 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Herr ordförande! Jag har egentligen inte så mycket mer att tillägga än det jag har sagt. Vi ser inte att Trips kommer att bli en förhandlingsfråga. Vi har tagit fram en ståndpunkt efter de frågor som ska förhandlas, och det är en rimlig utgångspunkt. Men jag har svarat i sak vad vi tycker. Om något ska föras fram kommer vi att driva på för detta, och det har vi gjort tidigare.

E-handelsavtalet är inte heller en fråga vi förväntar oss. Den förhandlingen ska ske till sommaren, och den står inte på dagordningen. Vi har gjort prioriteringar efter de frågor som ska tas upp på själva mötet.

Frågan om e-handel har regeringar av olika politisk färg drivit på länge, och det är ingen ny fråga. Jag bekräftar gärna ståndpunkten, men vi har en ståndpunkt utifrån de frågor som ska tas upp i Abu Dhabi.

Anf. 88 ORDFÖRANDEN:

Mathias Tegnér! Vad vill ni ha avvikande ståndpunkt på?

Det jag har uppfattat hittills är rättvis handel och att den ska vara likalydande med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Sedan har jag inte uppfattat något mer konkret, men det får gärna tillfogas.

Anf. 89 MATHIAS TEGNÉR (S):

Ordförande! När det gäller vissa punkter är det enklare att veta exakt vad som är på agendan och vad som inte är på agendan. Jag delar statsrådet åsikt om att vi såklart ska överlägga om saker som finns på dagordningen. Det är en grundprincip när det gäller EU-nämnden.

Jag tror att det var statsrådet själv som samtidigt sa att det dyker upp en del frågor som man inte kan förutse. Det hade varit enkelt om statsrådet bekräftade att vi är eniga i frågan om e-handel – om vi nu är det.

Givet att statsrådet inte vill göra det har vi en avvikande mening kopplad till rättvis handel, vikten av ett e-handelsavtal och det viktiga immaterialrättsliga skyddet.

Anf. 90 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Jag konstaterar att vi har en ståndpunkt om de frågor vi bedömer kommer upp på mötet, och vi nöjer oss med det.

Anf. 91 ORDFÖRANDEN:

Man kan alltid läsa protokollen och därefter, och då ser man exakt vad som har framförts.

Jag konstaterar följande. Det finns en likalydande avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet angående rättvis handel. Det finns en likalydande avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet och Vänsterpartiet vad gäller Trips, det vill säga immaterialrättsfrågor och tillika när det gäller livsmedelsfrågor. Det finns en avvikande uppfattning från Socialdemokraterna i fråga om e-handelsavtal respektive om det immaterialrättsliga skyddet.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt. Det innebär godkännande på punkten a, godkännande på punkten b och antagande på punkten c.

Finns det någon övrig fråga, statsrådet?

2023/24:25
16 februari

Anf. 92 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Inte utöver att så småningom önska nämndens ledamöter trevlig helg.

Anf. 93 ORDFÖRANDEN:

EU-nämnden ber att få kvittera vänligheten och önska en trevlig helg när den inträder till statsrådet och medarbetare. Tack för i dag!

§ 1 Utrikesfrågor.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 5 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 6 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	3
Anf. 7 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 8 ANNA LASSES (C).....	4
Anf. 9 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 10 LINNÉA WICKMAN (S)	4
Anf. 11 ANNA LASSES (C).....	4
Anf. 12 MARKUS SELIN (S).....	5
Anf. 13 FREDRIK MALM (L)	5
Anf. 14 REBECKA LE MOINE (MP).....	5
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	6
Anf. 17 LINNÉA WICKMAN (S)	8
Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	9
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	9
Anf. 21 LINNÉA WICKMAN (S)	11
Anf. 22 ANNA LASSES (C).....	13
Anf. 23 DANIEL RIAZAT (V).....	14
Anf. 24 REBECKA LE MOINE (MP).....	16
Anf. 25 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	16
Anf. 26 DANIEL RIAZAT (V).....	18
Anf. 27 ANNA LASSES (C).....	18
Anf. 28 LINNÉA WICKMAN (S)	19
Anf. 29 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	19
Anf. 30 ANNA LASSES (C).....	20
Anf. 31 ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 32 LINNÉA WICKMAN (S)	20
Anf. 33 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 34 DANIEL RIAZAT (V).....	21
Anf. 35 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 36 REBECKA LE MOINE (MP).....	21
Anf. 37 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 38 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	22
Anf. 39 ORDFÖRANDEN.....	22
Anf. 40 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	22
Anf. 41 LINNÉA WICKMAN (S)	23
Anf. 42 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	23
Anf. 43 ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 44 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	24
Anf. 45 ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 46 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	24
§ 2 Allmänna frågor.....	25
Anf. 47 ORDFÖRANDEN.....	25

Anf. 48	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	25
Anf. 49	ORDFÖRANDEN	25
Anf. 50	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	25
Anf. 51	ORDFÖRANDEN	26
Anf. 52	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	26
Anf. 53	MATHIAS TEGNÉR (S)	26
Anf. 54	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	26
Anf. 55	ORDFÖRANDEN	26
Anf. 56	MATHIAS TEGNÉR (S)	26
Anf. 57	Kanslichef JOHANNA MÖLLERBERG NORDFORS	27
Anf. 58	ORDFÖRANDEN	27
Anf. 59	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	27
Anf. 60	ORDFÖRANDEN	27
Anf. 61	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	27
Anf. 62	MATILDA ERNKRANS (S)	28
Anf. 63	DANIEL RIAZAT (V)	28
Anf. 64	MARTIN KINNUNEN (SD)	28
Anf. 65	DANIEL RIAZAT (V)	29
Anf. 66	MATILDA ERNKRANS (S)	29
Anf. 67	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	30
Anf. 68	ORDFÖRANDEN	30
§ 3	Utrikesfrågor – handel	31
Anf. 69	ORDFÖRANDEN	31
Anf. 70	JOAR FORSSELL (L)	31
Anf. 71	ORDFÖRANDEN	31
Anf. 72	Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	31
Anf. 73	ORDFÖRANDEN	34
Anf. 74	MATHIAS TEGNÉR (S)	34
Anf. 75	REBECKA LE MOINE (MP)	35
Anf. 76	Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	36
Anf. 77	ORDFÖRANDEN	38
Anf. 78	MATHIAS TEGNÉR (S)	38
Anf. 79	ORDFÖRANDEN	39
Anf. 80	DANIEL RIAZAT (V)	39
Anf. 81	REBECKA LE MOINE (MP)	40
Anf. 82	ORDFÖRANDEN	40
Anf. 83	Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	40
Anf. 84	ORDFÖRANDEN	41
Anf. 85	Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	41
Anf. 86	MATHIAS TEGNÉR (S)	41
Anf. 87	Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	42
Anf. 88	ORDFÖRANDEN	42
Anf. 89	MATHIAS TEGNÉR (S)	42
Anf. 90	Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	42
Anf. 91	ORDFÖRANDEN	42
Anf. 92	Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	43
Anf. 93	ORDFÖRANDEN	43